

รูปแบบการประเมินโครงการ จากวิธีวิทยาสู่การตัดสินคุณค่า

ดร.เมธี พยอมยงค์
ที่ปรึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
เอกสารประกอบการบรรยายโครงการ Smart Researcher 2023 ประจักษ์การประเมิน
คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
5 สิงหาคม 2566

เกริ่นนำ : การประเมินโครงการ

- ในการดำเนินงานตามโครงการหรือการบริหารโครงการไม่ว่าจะเป็นโครงการของรัฐบาลวิสาหกิจหรือเอกชนก็ตามจะต้องมีการวางแผนโครงการ โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้เพื่อคาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายหลัง
- เมื่อวางแผนโครงการและมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนการออกแบบโครงการเป็นอย่างดีแล้ว ผู้ที่มีอำนาจก็จะคัดเลือกโครงการและอนุมัติโครงการต่อไป
- ต่อจากนั้นก็จะมีการนำโครงการไปปฏิบัติ หรือที่เราเรียกว่า **"การบริหารโครงการ"** (Project Management)
- บุคคลทั่วไปมักจะคุ้นเคยกับคำกล่าวที่ว่า "หากมีการวางแผนและโครงการดี ก็เท่ากับงานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง"

เกริ่นนำ : การประเมินโครงการ

- แต่ในความเป็นจริงแล้ว การวางแผนโครงการที่ดีเป็นเพียงช่วยเพิ่มโอกาสสำหรับความสำเร็จเท่านั้น แต่ก็มีใช้เป็นหลักประกันความสำเร็จของนโยบาย/แผนงาน/โครงการสาธารณะทั้งหมด ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย/แผนงาน โครงการต่างๆ จะต้องผ่านกระบวนการต่างๆ อีกมาก โดยเฉพาะกระบวนการบริหารโครงการและการประเมินผลโครงการ
- ถ้าจะกล่าวให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือ การวางแผน (Planning) เป็นเรื่องของ "**การคิด**" การดำเนินการหรือการบริหาร (Implementation / Operation) เป็นเรื่องของ "**การทำ**" ส่วน การประเมินผล (Evaluation) ก็คือ "**การเทียบ** ระหว่างการคิดกับการกระทำนั่นเอง

เกริ่นนำ : การประเมินโครงการ

- การประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด เบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่คิดไว้หรือไม่ หากเบี่ยงเบนจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- จะเห็นได้ทั่วไปว่าการบริหารการพัฒนาประเทศในปัจจุบันมิได้ ประเมินเฉพาะผลสำเร็จของโครงการจากผลผลิต (Output) ที่ได้จากการดำเนินโครงการเท่านั้น แต่ความสำเร็จของโครงการ จะต้องพิจารณาทั้งผลผลิต (Output) ผลลัพธ์(Outcome) และผลกระทบ (Impact) ด้วย ซึ่งเราเรียกว่า “การบริหารแบบ มุ่งผลสัมฤทธิ์” (Result Base Management)
- ดังนั้นการที่จะทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่าง ๆ ได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยกระบวนการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลโครงการ

1. เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก โดยการประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าควรยกเลิกโครงการหรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป
2. เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด
3. เพื่อปรับปรุงงาน
4. เพื่อศึกษาทางเลือก (Alternative)
5. เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ

โมเดลการประเมินผลโครงการ

1. โมเดลการประเมินเพื่อการตัดสินใจ
2. โมเดลการประเมินที่ยึดเกณฑ์การตัดสินใจ
3. โมเดลการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย

1. โมเดลการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

“CIPP Model” ของ Danial L. Stufflebeam กำหนดประเด็นประเมิน 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรก

(Context - Input - Process - Product)

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : **C**)

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : **I**)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

1. โมเดลการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหา จุดเด่น หรือจุดแข็งและจุดด้อย ของนโยบาย / แผนงาน/โครงการ ซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เพื่อ

เปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาการยุบ เลิก ขยาย หรือ ปรับเปลี่ยนโครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร

การประเมินแบบ CIPP

ประเภทของการประเมิน

การประเมินสภาพแวดล้อม
(Context evaluation)

การประเมินปัจจัยนำเข้า
(Input evaluation)

การประเมินกระบวนการ
(Process evaluation)

การประเมินผลงาน
(Product evaluation)

ประเภทของการตัดสินใจ

เพื่อกำหนดทิศทางและ
วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อเลือกแนวทางในการ
ดำเนินงานโครงการ

เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน
ในระหว่างการทำงาน
โครงการ

เพื่อปรับปรุง พัฒนา หรือ
ล้มเลิกโครงการ

ข้อมูลย้อนกลับ

2. โมเดลการประเมินที่ยืดเกณฑ์การตัดสิน(Judgemental Model) Goal Free Model : Michael Scriven

แบ่งการประเมินเป็น 2 ส่วนตามจุดมุ่งหมายการประเมิน

- **Formative Evaluation** หมายถึงการประเมินความก้าวหน้าของโครงการ
- **Summative Evaluation** หมายถึง การประเมินผลสรุปของโครงการ

2. โมเดลการประเมินที่ยืดเกณฑ์การตัดสิน (Judgemental Model) Goal Free Model : Michael Scriven

- **Formative Evaluation** การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เป็นการประเมินผลตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการตลอดไปจนถึงขณะที่/ระหว่างโครงการกำลังดำเนินอยู่ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง โครงการโดยการให้ Feed back ต่อผู้รับผิดชอบ
- **Summative Evaluation** การประเมินผลสรุปของโครงการ เป็นการประเมินผลเมื่อโครงการได้สิ้นสุดไปแล้ว หรือบางครั้งอาจเรียกว่าเป็นการประเมินผลกระทบของโครงการ (Impact Evaluation) เพื่อทราบ/ศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2.โมเดลการประเมินที่ยืดเกณฑ์การตัดสิน(Judgemental Model) Goal Free Model : Michael Scriven

ประเด็น	Formative Eval.	Summative Eval.
1. วัตถุประสงค์	ปรับปรุงโครงการ	- ยุติ หรือ ขยายโครงการ
2. ผู้ใช้ผลประเมิน	ผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงาน	- ผู้บริหารระดับนโยบายหรือเจ้าของทุน
3. ผู้ประเมิน	บุคคลภายในโครงการ	- บุคคลภายในและภายนอกโครงการ
4. ลักษณะการเก็บข้อมูล	-เป็นทางการและไม่เป็นทางการ -เป็นข้อมูลเป็นระยะ ๆ	- เป็นทางการ - เก็บเพียงครั้งเดียวตอนสิ้นสุดโครงการ
5. กลุ่มตัวอย่าง	- ขนาดเล็ก	- ขนาดใหญ่และครอบคลุมเป้าหมาย
6.ประเด็นคำถาม	-ทำอะไร /ทำได้เท่าไร/ มีอะไรต้องปรับปรุง/ ต้องการทรัพยากรอะไรเพิ่มขึ้นอีก/ มีปัญหา/อุปสรรคอะไร	- มีผลอะไรเกิดขึ้น - ค่าใช้จ่ายเป็นอย่างไร - ควรยุติหรือขยายโครงการ

3. โมเดลการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Objectives Model) Goal-based Model (Ralph W. Tyler)

แนวความคิด Model ของ Robert W. Tyler

- การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้
- เน้นความสำคัญของการประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก “แบบจำลองการประเมินผลที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก”
- ในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญก็คือ “ผลผลิต หรือ Output จากโครงการ” ถ้าหากว่าผลผลิตจากโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็จะสามารถประเมินได้ว่าโครงการนั้นสัมฤทธิ์ผล (Effectiveness) ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้แต่แรก

3.โมเดลการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Objectives Model) Goal-based Model (Ralph W. Tyler)

ตามแนวคิดของ Robert W. Tyler ขั้นตอนของการประเมิน
ดำเนินการได้ตามลำดับ ดังนี้

- ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการที่จะประเมิน (หรือตั้งจุดมุ่งหมายก่อนเริ่มโครงการ)
- นำจุดมุ่งหมายมาแตกเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีข้อความระบุอย่างชัดเจน
- จัด Program จัดหลักสูตรและเนื้อหา ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นๆ
- ทำการทดสอบ/ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-test X1) ด้วยเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ
- ดำเนินการตามโครงการที่กำหนดไว้
- เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วทำการทดสอบ/ประเมินอีกครั้งหนึ่ง (Post-test X2)
- ประเมินประสิทธิภาพของโครงการโดยการเปรียบเทียบคะแนนจากผลการทดสอบ Pre-test X1 กับ Post-test X2
- นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจดำเนินการ

เจตนาซ่อนเร้นในการประเมิน

ที่ควรระวังและหลีกเลี่ยงมิให้เกิดขึ้น เพราะจะทำให้ผลการประเมินเกิดข้อผิดพลาดได้

- 1) **แบบผักชีโรยหน้า** - ประเมินเพื่อให้เห็นว่าโครงการออกมาดี/สวย
- 2) **แบบกวาดตามอง** - ประเมินเพื่อให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสนใจในโครงการ
- 3) **แบบเชื่องทำที** - ประเมินเพื่อให้เห็นว่า เป็นโครงการใหญ่ มีความสำคัญ(โครงการระดับชาติ / ระหว่างประเทศ)
- 4) **แบบดองเรื่อง** - ประเมินเพื่อให้โครงการเกิดความล่าช้า
- 5) **แบบตอริปโด** - ประเมินเพื่อให้โครงการเลิกล้ม

สถานการณ์ที่ไม่ควรจัดทำประเมิน

(เพราะจะไม่คุ้มค่า)

- เมื่อไม่มีความจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการ และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ หรือได้มีการตัดสินใจไปแล้ว
- เมื่อโครงการไม่มีภูมิหลังพื้นฐานที่ชัดเจน
- ไม่สามารถตกลงกันได้ว่าอะไรคือเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ
- เมื่อไม่มีเงิน เวลา หรือเจ้าหน้าที่ที่มีวุฒิและความชำนาญอย่างเพียงพอ

ตัวอย่าง

1. โมเดลการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

ตัวอย่างที่ 1

การติดตามและประเมินผล

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง
บ้านปางแดงใน อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

การวิเคราะห์การประกอบกิจกรรมเกษตรในอดีต

ความยากจน

พืชเพื่อยังชีพ

ทำลายสิ่งแวดล้อม/ประเทศ

พืชสร้างรายได้

ทำลายสิ่งแวดล้อม/ประเทศ

การทำเกษตรของเกษตรกรในปัจจุบัน

พืชเพื่อยังชีพ

ทำลายสิ่งแวดล้อม

ความยากจน

พืชสร้างรายได้

ทำลายสิ่งแวดล้อม

การขยายผลสำเร็จตามแนวทางโครงการหลวง ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

ปัญหาที่ประชาชนบนพื้นที่สูงร้องขอให้เข้าไปพัฒนา

1. ความยากจน ขาดอาชีพ และตลาด
2. การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า และการใช้สารเคมี
3. โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และประกอบอาชีพ

โครงการหลวง

ศาสตราจารย์พระราชา : ต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

“เพื่อจะส่งเสริม และสนับสนุนให้ชาวเขาที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์และ เป็นรายได้กับเขาเอง ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารสามารถที่จะมีความรู้และพียงตัว มีความเจริญได้ ถ้าสามารถช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้างเขาจะเลิกปลูกยาเสพติด คือฝิ่น ทำให้นโยบายการ ระวังการปราบปรามการสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขา ก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดี ความอยู่ดีกินดีและปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ เพราะถ้าสามารถทำ โครงการนี้ได้สำเร็จ ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควร และ สนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดิน ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พระราชทานเมื่อ 10 มกราคม พ.ศ. 2517: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

โครงการหลวง : ต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

1. การพัฒนาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. การพัฒนาเชิงพื้นที่และภูมิสังคม (ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง)
3. การพัฒนามนฐานความรู้และข้อมูล (งานวิจัยและพัฒนาสายสาขา)
4. การพัฒนาอย่างสมดุล (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน)
5. การพัฒนาอย่างครบวงจร (วิจัย พัฒนา และตลาด)
6. การพัฒนาอย่างบูรณาการของหน่วยงาน และมีส่วนร่วมของชุมชน (แผนแม่บทและคณะทำงานบริหารจัดการเชิงพื้นที่)
7. การพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมีเจ้าหน้าที่ประจำ

การทำงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงในพื้นที่

ยึดแนวทางการดำเนินงานตามคู่มือการปฏิบัติงานในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงเป็นหลัก

ศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน การศึกษาภูมิ
สังคมของชุมชน

ศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนจาก “แผนชุมชน” โดย
ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการค้นหาปัญหา
และความต้องการของชุมชน

กำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนา
ร่วมกับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้นำชุมชนและเกษตรกร
โดยมุ่งเน้นหลักการให้องค์ความรู้ที่ตรงกับความต้องการแก้คนในชุมชน

มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถ
กำหนดเป้าหมาย วางแผน และการดำเนินงานพัฒนา
ชุมชนของตนเองได้ โดยให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน
และผู้นำเกษตรกร

1. ให้ความสำคัญกับผู้นำเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำ
เกษตรกรเป็นหัวใจหลักของการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่
เกษตรกรอื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพและ
ขีดความสามารถของผู้นำเกษตรกร เพื่อให้เป็นเครือข่าย
การดำเนินงานพัฒนาและให้มีความเหมาะสมความ
ร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

2. ให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจ
หลักของความสำเร็จของการดำเนินงานพัฒนาจึง
จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนเพื่อทำหน้าที่
ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

จุดแข็ง

- 1.งานด้านสังคมเป็นหัวใจหลักและเป็นพื้นฐานในการต่อยอดของงานทั้ง 4 มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเป็นชุมชนต้นแบบที่เป็นตัวอย่างในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง
- 2.งานด้านสังคมของสถาบันฯเป็นงานที่ชุมชนให้การยอมรับ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- 3.มีงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานอย่างคล่องตัวในการสนับสนุนกิจกรรมด้านสังคม ตรงตามแผนชุมชน
- 4.มีนโยบายและยุทธศาสตร์ของสถาบันฯในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านงานพัฒนาสังคม
- 5.มีโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงอยู่ในพื้นที่
- 6.มีข้อมูลการใช้แผนชุมชนเป็นกรอบในการดำเนินงานและเลือกเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนา

โอกาส

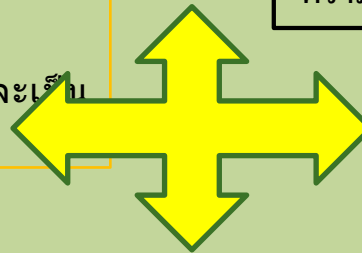
- 1.มีหน่วยงานบูรณาการร่วมในการต่อยอด/สนับสนุนกิจกรรมร่วมกัน
- 2.มีนโยบายจากรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สอดคล้องกับงานด้านการพัฒนาสังคมของ สวพส.
- 3.มีองค์ความรู้จากโครงการหลวงและผลงานวิจัยด้านสังคมเป็นแนวทางในการทำงาน
- 4.มีการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบการออมทรัพย์ทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง
- 5.ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนางานด้านสังคมในชุมชน

จุดอ่อน

- 1.เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ที่รับผิดชอบงานด้านสังคมมีจำนวนไม่เพียงพอ
- 2.เจ้าหน้าที่ส่วนกลางและพื้นที่ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคกระบวนการในการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะด้านสังคม
- 3.เจ้าหน้าที่ของสถาบันมีการโยกย้ายและเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้การติดต่อประสานงานขาดความต่อเนื่อง

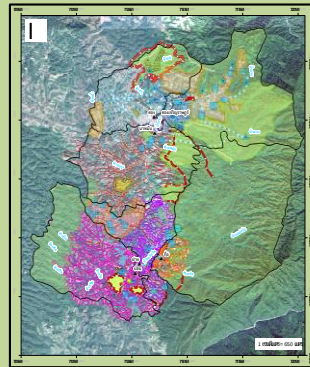
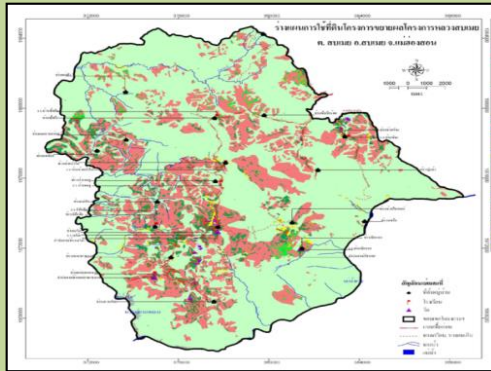
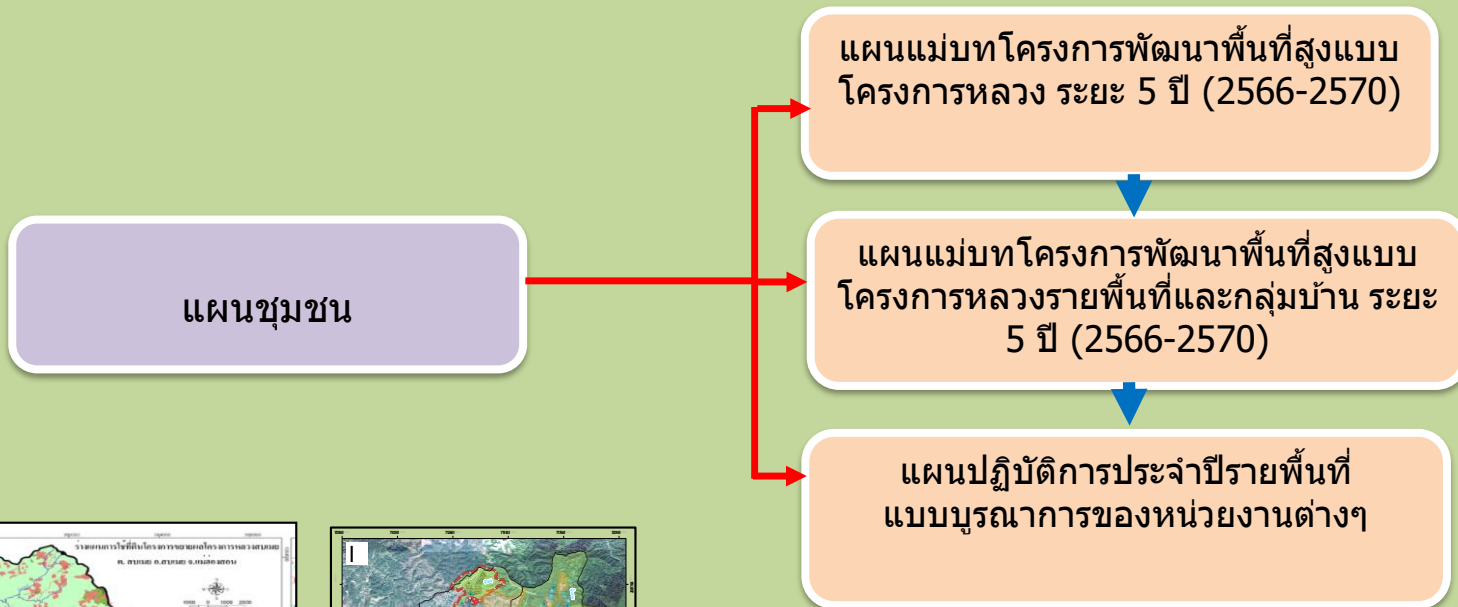
อุปสรรค

- 1.การเดินทางและการคมนาคมในบางพื้นที่ มีความยากลำบาก
- 2.ช่องทางการสื่อสาร ภาษาชนเผ่าและการติดต่อสัญญาณโทรศัพท์ มีข้อจำกัด
- 3.ระบบเครือข่ายที่มีผลต่อทำงานในพื้นที่ส่งผลต่อการได้ผลประโยชน์ สิทธิและสวัสดิการไม่ทั่วถึง

การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง

การพัฒนาตามปัญหา ความต้องการ และภูมิสังคมของชุมชน

ตัวชี้วัดระดับความเข้มแข็งของชุมชน (กลุ่มบ้าน) และระดับพัฒนา

กลยุทธ์การจัดระดับการพัฒนาของชุมชน เพื่อให้สามารถกำหนด
แนวทางและดำเนินการวิจัยและพัฒนาได้ตรงตามเป้าหมาย
ยิ่งขึ้น

3. ชุมชนครัวเรือนนาร่องที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริม ที่สามารถเป็นแปลงเรียนรู้ หรือแปลงสาธิต ของชุมชน
2. ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และสนับสนุนการประกอบอาชีพ เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค และโรงรวบรวมผลผลิต และมีมาตรการดูแลรักษา
1. ประชาชนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีเกษตรกรหรือผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ระดับชุมชน C

ชุมชนที่อยู่ระหว่างการเริ่มเรียนรู้และ
ขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อการแก้ไขปัญหา
พื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ และมีการ
พัฒนาแปลงเรียนรู้

6. ครัวเรือนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับการพัฒนา และส่งเสริมด้านอาชีพ
5. ครัวเรือนในชุมชนมีการใช้ประโยชน์พื้นตามแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (landused planning)
4. ชุมชนมีแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมกับชุมชนและการดำเนินกิจกรรมตามแผน
3. ชุมชนครัวเรือนนาร่องที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริม ที่สามารถเป็นแปลงเรียนรู้ หรือแปลงสาธิต ของชุมชน
2. ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และสนับสนุนการประกอบอาชีพ เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค และโรงรวบรวมผลผลิต และมีมาตรการดูแลรักษา
1. ประชาชนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีเกษตรกรหรือผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

ระดับชุมชน B

ชุมชนที่สามารถร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา มี
การกระจายและยกระดับการพัฒนาชีวิตความ
เป็นอยู่ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และ
การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน

10. ผลการพัฒนาโดยรวมของชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ได้ มีการยอมรับและสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ และมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนา
9. ชุมชนสามารถจัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ และการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติได้
8. ครัวเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนที่รายได้สูงกว่าเส้นความยากจน
7. ชุมชนมีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถจัดการด้านการผลิตและการตลาดได้-
6. ครัวเรือนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับการพัฒนา และส่งเสริมด้านอาชีพ
5. ครัวเรือนในชุมชนมีการใช้ประโยชน์พื้นตามแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (landused planning)
4. ชุมชนมีแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมกับชุมชนและการดำเนินกิจกรรมตามแผน
3. ชุมชนครัวเรือนนาร่องที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริม ที่สามารถเป็นแปลงเรียนรู้ หรือแปลงสาธิต ของชุมชน
2. ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และสนับสนุนการประกอบอาชีพ เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค และโรงรวบรวมผลผลิต และมีมาตรการดูแลรักษา
1. ประชาชนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีเกษตรกรหรือผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

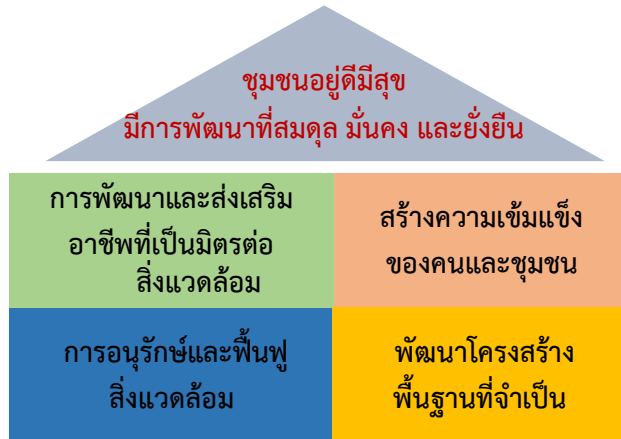
ระดับชุมชน A

ชุมชนเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการพัฒนา
ได้ด้วยตนเอง และมีผลการพัฒนาที่สามารถ
เป็นแหล่งเรียนรู้ได้

ตัวอย่างการติดตามประเมินผลการพัฒนา
จากการมีส่วนร่วมและบูรณาการของทุกภาคส่วน
โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน
ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

หลักการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้/ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ การพัฒนาแบบ
โครงการหลวง/
การมีส่วนร่วมของชุมชน/ การบูรณาการของหน่วยงาน

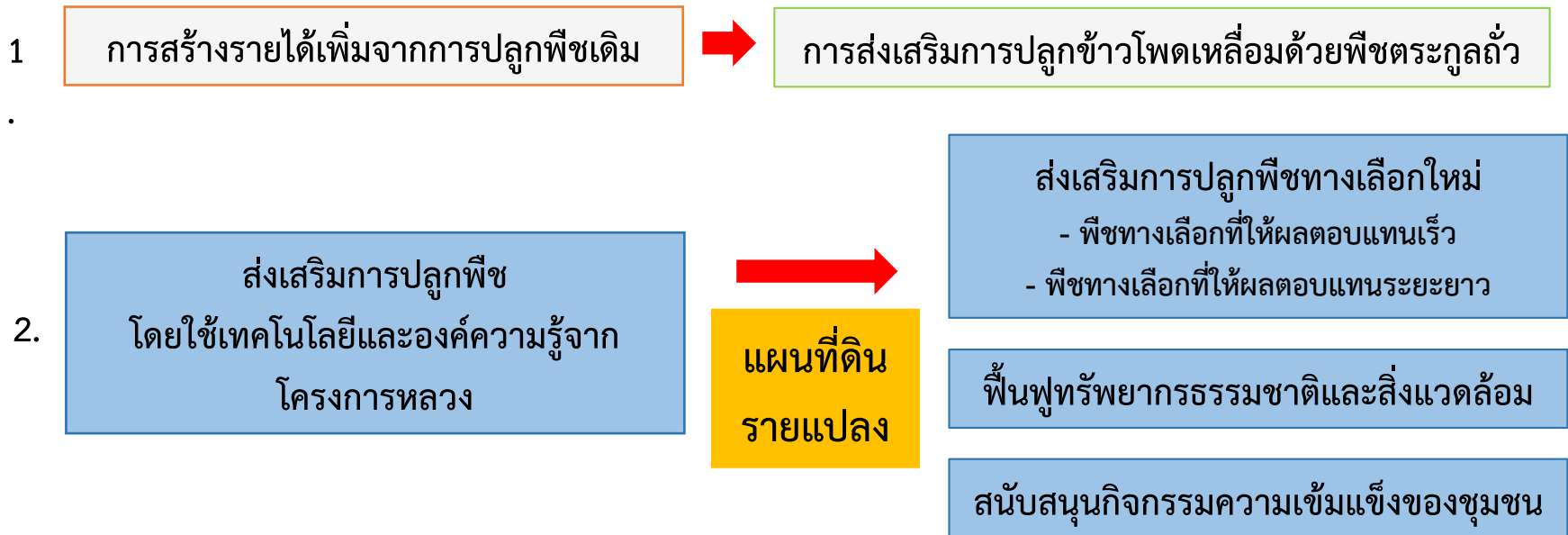

การพัฒนาเชิงพื้นที่

การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ; การส่งเสริมอาชีพภาคการเกษตร

แนวทางการปรับระบบการเกษตรการปลูกพืช

กระบวนการปรับระบบเกษตร : การสร้างรายได้เพิ่มจากการปลูกพืชเดิม

ปรับระบบ
การทำเกษตร

ใช้เศษต้นข้าวทำเป็น
แนวคันปุ๋ยหมัก

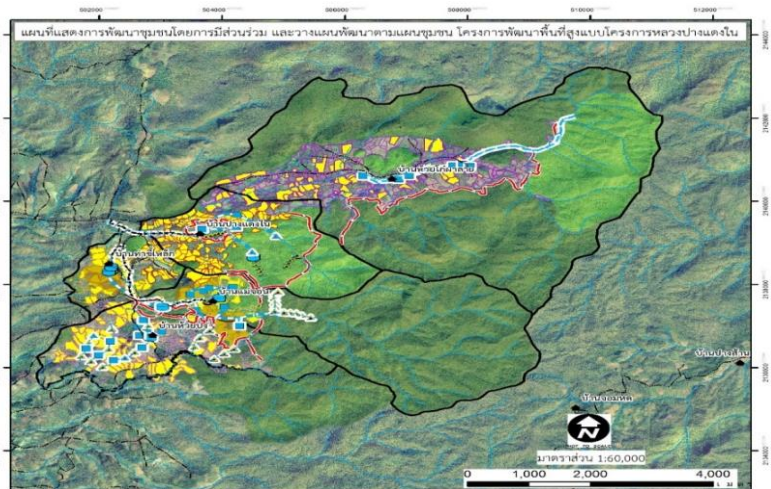

รายการต่อพื้นที่ 1 ไร่	จำนวนเงิน (บาท)
รายได้จากข้าวโพด	+2,974.5 (661 กก./ไร่, 4.5 บาท/ กก.)
รายได้จากถั่ว	+1,505.4 (75.27 กก./ไร่, 20 บาท/ กก.)
ค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิง แรงงาน	-1,924
รายได้สุทธิ	+2,555.90

- ได้ปุ๋ยหมัก
- การพังทลายของหน้าดินลดลง
- รายได้เพิ่ม ลดต้นทุนการผลิต
- ความอุดมสมบูรณ์ของดินเพิ่มขึ้น

กระบวนการปรับระบบเกษตร ; ส่งเสริมการปลูกพืชโดยใช้เทคโนโลยีและองค์ความรู้จากโครงการหลวง

การวางแผนการผลิตและอนุรักษ์
ทรัพยากรฯ
บ้านปางแดงใน อำเภอเชียงดาว จังหวัด
เชียงใหม่

ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน และ
จำหน่ายเป็นรายได้เสริม

พื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเพียงพอ

ส่งเสริมการปลูกผัก และผลไม้
ดอก เพื่อรายได้เสริมในระยะสั้น

ส่งเสริมการปลูกไม้ผลที่ใช้พื้นที่น้อย ให้
ผลตอบแทนสูงได้ในระยะยาว ได้แก่

พื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำ (พื้นที่ดอนอาศัยน้ำฝน)

ส่งเสริมการปลูกไม้ผลที่ให้
ผลตอบแทนเร็ว ได้แก่ เสาวรส

ส่งเสริมการปลูกไม้ผลที่ให้ผลตอบแทนใน
ระยะยาว ได้แก่ มะม่วง ลำไย และน้อยหน่า

กิจกรรมการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การกำหนดขอบเขตและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงาน

การบริหารจัดการพื้นที่ อย่างมีส่วนร่วม

ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง บริเวณพื้นที่ยึดคืน (200 ไร่)
ได้แก่ มะขามป้อม พะยุงสัก ประดู่ แดง แคนา ไซจาก กล้วย หว่า มะไฟ แก้ว มะเคาะ ชนุน ไม้อ้มเสี มะขาม เจริญ ด่าง เป็นต้น (ปี 60 ตัวอย่าง 5 ราย 5 แปลง)

ปลูกป่าแนวกันชน (Buffer Zone) / แนวกันไฟ (5 กม.)

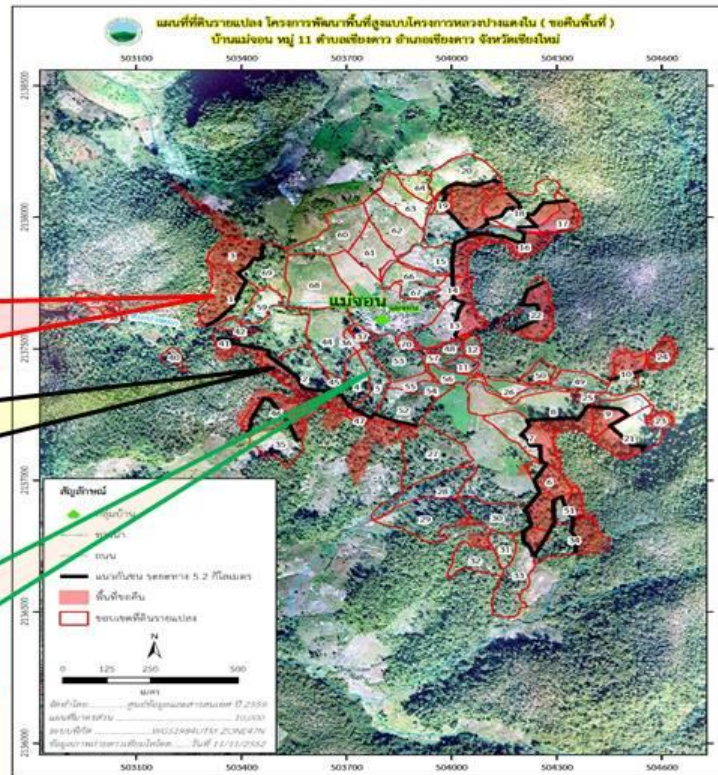
ปลูกไม้ตระกูลไผ่ เช่น ไผ่รวก ไผ่จาก ชนุน ไผ่กิมซุง ไผ่ดง เป็นต้น

พัฒนาพื้นที่ทำกิน (สำรวจได้ให้กับเกษตรกร ในพื้นที่จำกัด)

- พัฒนาแหล่งน้ำ
- ปลูกพืชทางเลือก เช่น ผักในโรงเรือน ไม้ผลยืนต้น ข้าวโพดเหลืองแล้ว
- ปศุสัตว์

- ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน, อุทยานศรีลานนา, หน่วยป้องกันรักษาป่า, สวพส., มข., พด., ปศุสัตว์
- สร้างเงื่อนไข และกฎระเบียบในการบริหารจัดการพื้นที่

ชุมชนมีระเบียบ
และกลุ่มในการ
ดำเนินกิจกรรม
ด้านสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาระบบกระจายน้ำขนาดเล็ก

หมู่บ้าน	จุดบ่อกักน้ำ	วางท่อกระจายน้ำ
บ้านปางแดงใน	4 บ่อ	ระยะทาง 1,800 เมตร
บ้านแม่จอน	1 บ่อ	
บ้านผาตาย	1 บ่อ	ระยะทาง 4,000 เมตร
บ้านห้วยปง		ระยะทาง 650 เมตร
รวม	6 บ่อ	6,450 เมตร

เกษตรกรได้รับประโยชน์
จำนวน 186 ราย
พื้นที่ 314 ไร่

การพัฒนาแปลงเรียนรู้ของผู้นำเกษตรบ้านปางแดงใน

พื้นที่ทำกิน : 7 ไร่ แหล่งน้ำ : อาศัยน้ำฝน

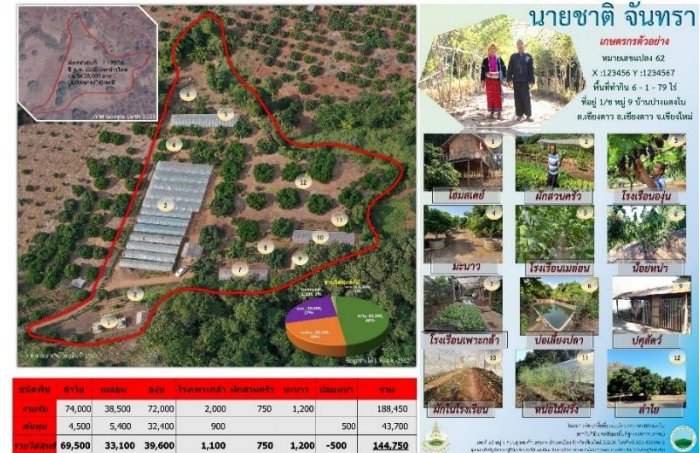
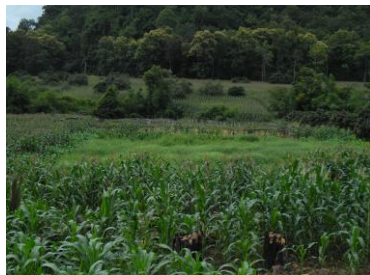

ปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
เป้าหมาย

1. แหล่งเรียนรู้การปลูกไม้ผล ---> องุ่น, ลำไย
2. แหล่งเรียนรู้การปลูกผักในโรงเรือน
3. แหล่งเรียนรู้การปลูกพืชท้องถิ่น Food Bank
4. แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงปศุสัตว์ (หมูหลุม, ปลา)

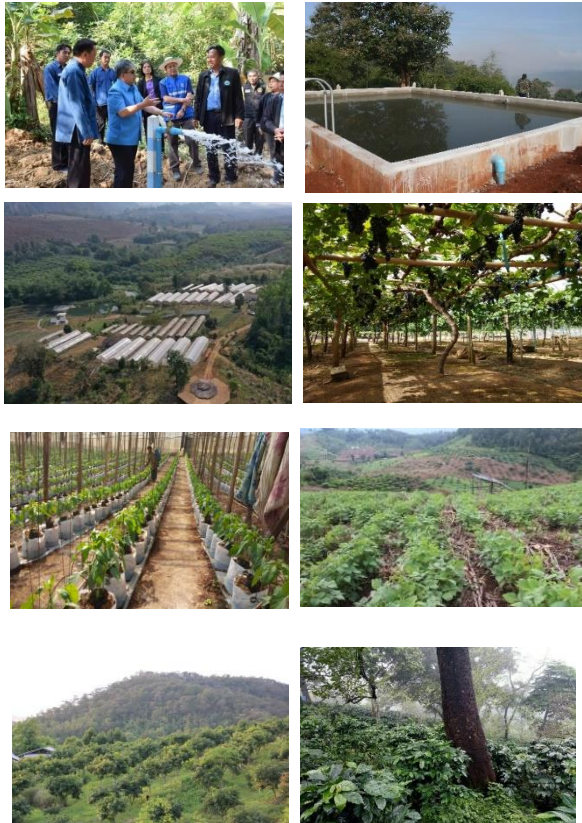

นายชาติ จันทรา

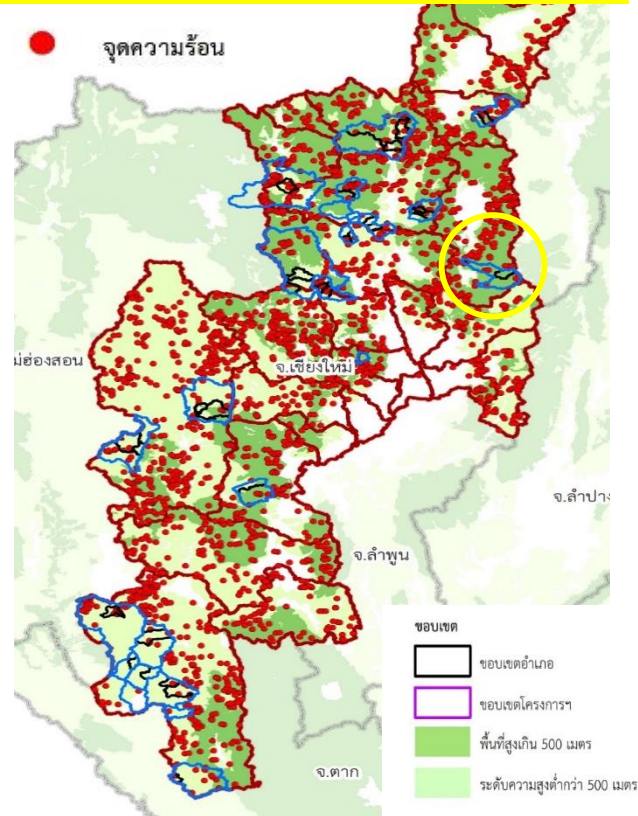

การพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหาภัยแล้งและไฟป่าหมอกควัน ตามแนวทางโครงการหลวง

ปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จำนวนจุดความร้อน (Hotspots) เดือน ม.ค. – 30 เม.ย.
63 ในเขตจังหวัดเชียงใหม่
เกิดในเขตพื้นที่โครงการ ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ

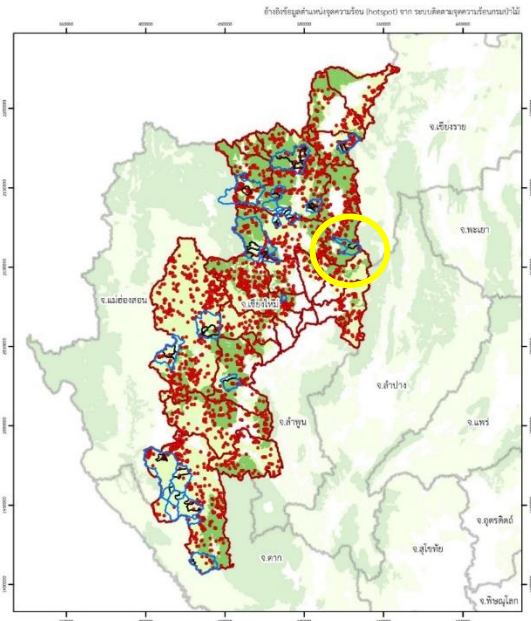

อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

แผนที่แสดงจุดความร้อน (HOT SPOT) จากดาวเทียมระบบ MODIS ปี 2565 ในพื้นที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่

แผนที่แสดงตำแหน่งจุดความร้อน (hotspot) จากดาวเทียมระบบ MODIS ปี 2563
ในขอบเขตบ้านดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่

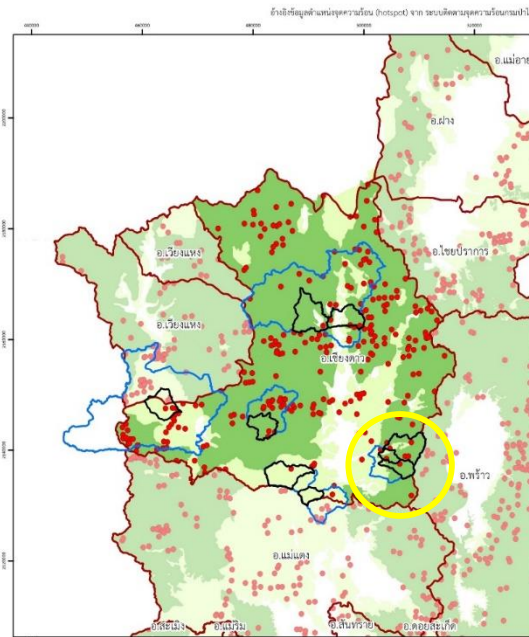

สัญลักษณ์
● จุดความร้อน (hot spot)

จังหวัดเชียงใหม่
จำนวน 2,401 จุด

มาตราส่วน 1:1,700,000
WGS 1984 UTM Zone 47N
หน่วยเมตร

แผนที่แสดงตำแหน่งจุดความร้อน (hotspot) จากดาวเทียมระบบ MODIS ปี 2563
ในพื้นที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

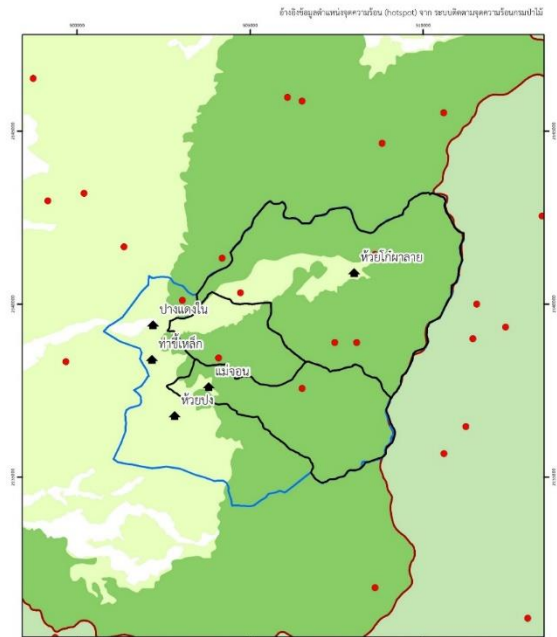

สัญลักษณ์
● จุดความร้อน (hot spot)

อำเภอเชียงดาว
จำนวน 265 จุด

มาตราส่วน 1:500,000
WGS 1984 UTM Zone 47N
หน่วยเมตร

แผนที่แสดงตำแหน่งจุดความร้อน (hotspot) จากดาวเทียมระบบ MODIS ปี 2563
ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางแดง
ใน
จำนวน 7 จุด

WGS 1984 UTM Zone 47N

ผลสำเร็จของโครงการ

ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปี 65)

(การกำหนด “กฎระเบียบ ข้อบังคับและบทลงโทษด้านสิ่งแวดล้อม” ร่วมกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ (แผนที่ดินรายแปลง))

พื้นที่ปลูกข้าวโพด ลดลงเหลือ 156.5 ไร่
ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (908.5 ไร่)

พื้นที่ป่ารวม 2,406.94 ไร่
ได้รับการฟื้นฟูและอนุรักษ์

ได้พื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น 752 ไร่ จากการปลูกไม้ผล

ลดการเผาในแปลงปลูกพืช

ไม่มีการบุกรุก และเผาป่า

สามารถลดปัญหาหมอกควันในพื้นที่ได้

กิจกรรมด้านสังคมและชุมชน

1. สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน สำหรับเป็นฐานข้อมูลในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จากหน่วยงานร่วมบูรณาการ
2. สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันเกษตรกรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อช่วยขับเคลื่อนชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

กลุ่ม	จำนวนสมาชิก (ราย)	เงินทุนหมุนเวียน ในกลุ่ม	รูปแบบกลุ่ม
1. กลุ่มอาชีพ			
- กลุ่มหัตถกรรม	51	190,209	วิสาหกิจชุมชน
- กลุ่มโฮมสเตย์	5	4,000	พึ่งตนเอง
- กลุ่มไม้ดอก	3	28,000	พึ่งตนเอง
2. กลุ่มด้านสังคม			
- กลุ่มเตรียมสหกรณ์	66	429,743	เตรียมสหกรณ์
- กลุ่มออมทรัพย์	15	89,665	พึ่งตนเอง
3. กลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม			
- กลุ่มสิ่งแวดล้อม	62	70,000	วิสาหกิจชุมชน
- กลุ่มผู้ใช้น้ำ	60	4,800	พึ่งตนเอง
รวม 7 กลุ่ม	262	816,417	

ความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ

- เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง
- ลดอัตราการย้ายออกนอกพื้นที่ของคนรุ่นใหม่
- เพิ่มพื้นที่สีเขียว ลดปัญหาหมอกควัน ในพื้นที่

- ต้นแบบชุมชนบนพื้นที่สูงอยู่ดีมีสุข
- มีผู้นำเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร ที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนชุมชน

ชุมชนอยู่ดีมีสุข
มีการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน

การพัฒนาและส่งเสริม
อาชีพที่เป็นมิตรต่อ
สิ่งแวดล้อม

สร้างความเข้มแข็ง
ของคนและชุมชน

การอนุรักษ์และฟื้นฟู
สิ่งแวดล้อม

พัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานที่จำเป็น

- พื้นที่สีเขียวได้รับการอนุรักษ์
- ลดปัญหาหมอกควัน ในพื้นที่

ชุมชนได้รับการสนับสนุนการพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานตามความต้องการของ
ชุมชนจากการจัดทำแผนชุมชน

“ปางแดงใน จากภูเขาสีทองสู่ภูเขาสีเขียว”

รางวัลเลิศรัฐ Public Sector Excellence Awards (PSEA)

ปี 2548

ปัจจุบัน

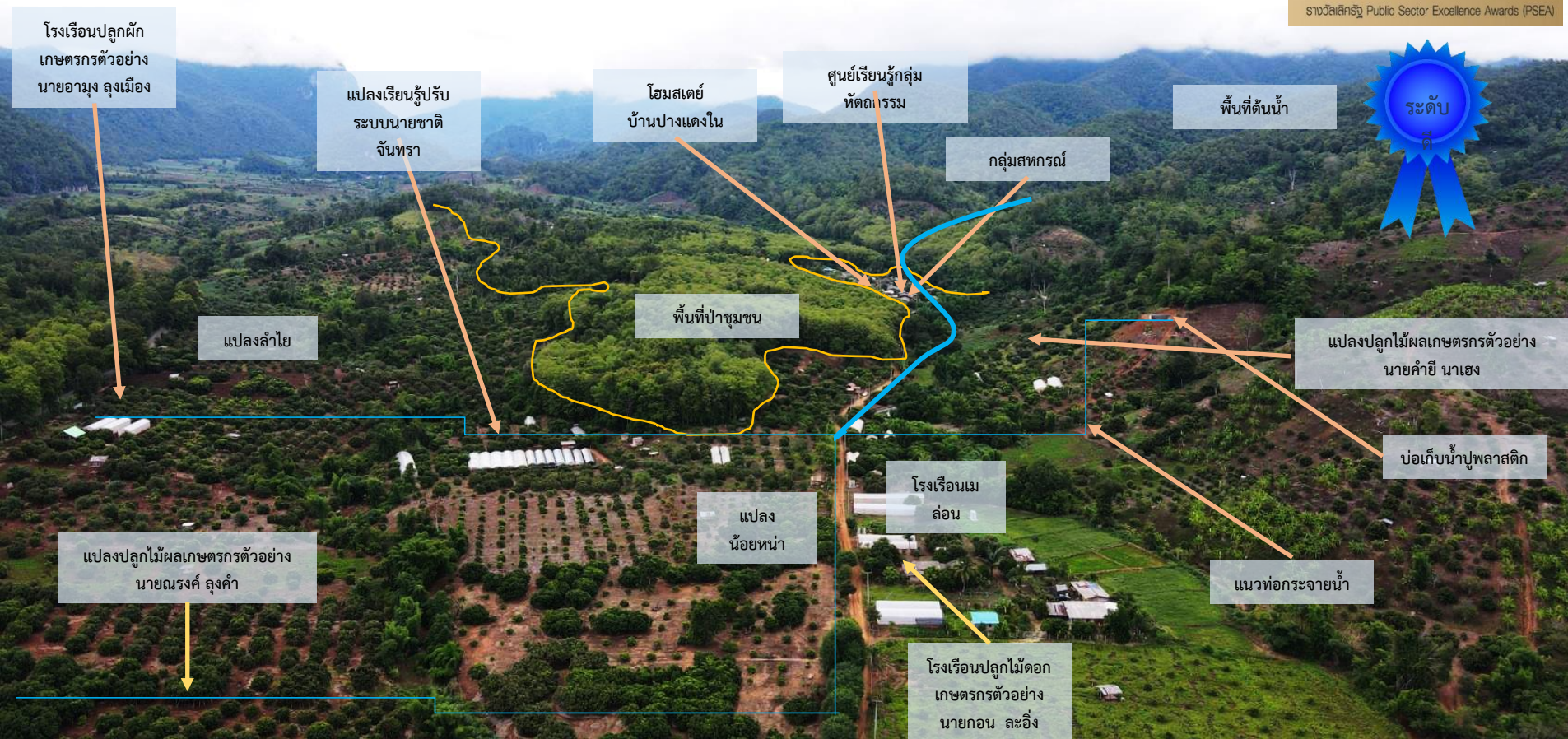
รางวัลเลิศรัฐ ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดี ปี พ.ศ. 2563

“ปางแดงใน จากภูเขาสีทองสู่ภูเขาสีเขียว”

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

รางวัลเลิศรัฐ Public Sector Excellence Awards (PSEA)

ตัวอย่างที่ 2

การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ

และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงาน

ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
2. เพื่อประเมินความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง
3. เพื่อประเมินความคาดหวัง/ความต้องการของผู้รับบริการต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
4. เพื่อทราบปัญหา ข้อจำกัด ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปรับปรุงการบริการของสถาบันให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พื้นที่ศึกษา

1) 38 พื้นที่ ได้แก่

- ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 11 แห่ง
- โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 20 แห่ง
- โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ 4 แห่ง
- โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน 3 แห่ง

2) พื้นที่อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	เป้าหมาย จำนวนสำรวจ (คน)	ผลการ สำรวจ	หมายเหตุ
1. เกษตรกรบนพื้นที่สูง (ตามระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้าน A B C)	438	542	
1.1 เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง (ศูนย์พัฒนา โครงการหลวง)		(122)	แบบสำรวจชุดที่ 1
1.2 เกษตรกรในพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง		(420)	แบบสำรวจชุดที่ 2
2. เจ้าหน้าที่โครงการหลวง	22	22	แบบสำรวจชุดที่ 3
3. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่	81	81	แบบสำรวจชุดที่ 3
4. ประชาชนผู้สนใจเข้าชม และผู้เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้อุทยานหลวงราชพฤกษ์	400	500	
4.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้		(100)	แบบสำรวจชุดที่ 4
4.2 ประชาชนผู้สนใจเข้าชม		(400)	แบบสำรวจชุดที่ 5

ผลการศึกษา

เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง
(ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง)

ความคาดหวังของเกษตรกร 3 ลำดับแรก

ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม รวมทั้งการเป็นแหล่งเรียนรู้

- ความถี่ของการได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม
- การนำเนื้อหา องค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์
- องค์ความรู้ช่วยสร้างให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ

- มีการติดตามให้คำแนะนำสนับสนุนการดำเนินงานต่อเนื่อง
- การอธิบาย ชี้แจง และแนะนำขั้นตอนในการให้บริการ ชัดเจน เข้าใจง่าย
- การวางแผนการดำเนินงาน/แผนปฏิบัติการแบบบูรณาการ ประจำปีร่วมกันและดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

- การให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามที่ดี
- สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาที่เหมาะสม
- ความกระตือรือร้นในการให้บริการ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- การเผยแพร่องค์ความรู้ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล เข้าถึงง่าย
- สถานที่จัดกิจกรรมมีความพร้อม เหมาะสม
- ความเพียงพอของวัสดุ และอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรม

ด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้

- ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีประโยชน์ นำไปใช้ได้จริง
- เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับชัดเจน เหมาะสม เข้าใจได้ง่าย
- การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำได้โดยสะดวก
- ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความถูกต้อง ไม่ล้าสมัย

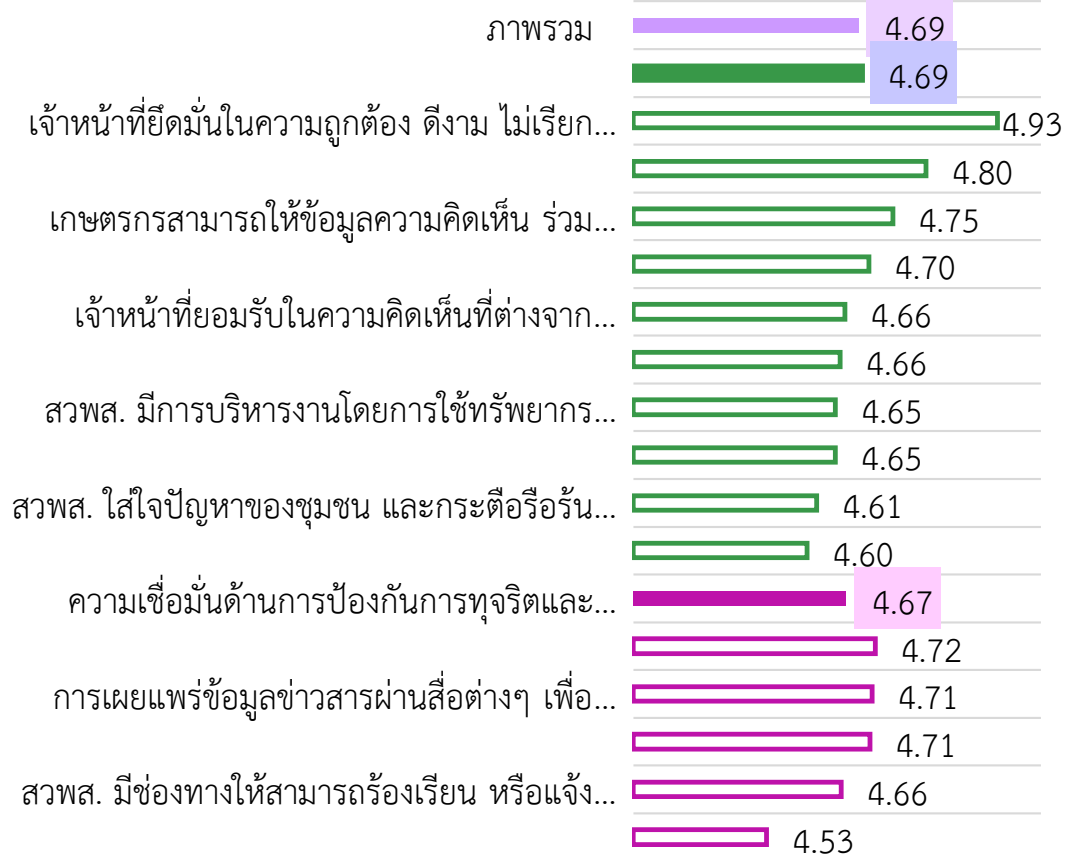
ด้านนโยบายสำคัญ

- แนวทางในการแก้ปัญหาในภาวะวิกฤต สามารถนำไปใช้ได้ทันที
- นโยบายมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ความเชื่อมั่นของเกษตรกร

ค่าเฉลี่ย 4.69

ภาพรวม
ความเชื่อมั่นด้านการป้องกันการทุจริต
และประสิทธิภาพ
ความเชื่อมั่นด้านการป้องกันการทุจริตและ
ประสิทธิภาพ

ความต้องการของ

เกษตรกร

ค่าเฉลี่ย

4.30

การถ่ายทอดเทคโนโลยี องค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับชุมชน

ส่งเสริม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน

เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาชุมชน

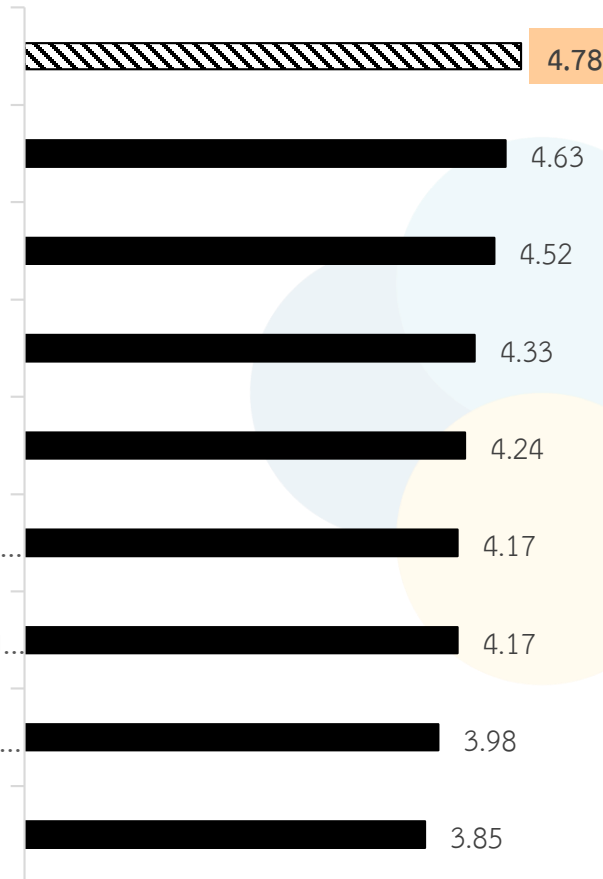
จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

สวพส. มีการติดตามผลการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา...

สวพส. ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตอบข้อซักถามและแก้ไข...

สวพส. มีการแจ้งข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ หลากหลายช่องทาง...

สวพส. มีช่องทางที่หลากหลายในการรับฟังความคิดเห็น

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00=มากที่สุด, 3.41-4.20=มาก, 2.61-3.40=ปานกลาง, 1.81-2.60=น้อย, 1.00-1.80=น้อยที่สุด

ภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจเฉลี่ย

4.57

คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ

จุดเด่นของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม รวมทั้งการเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่าจุดเด่นคือ การเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านความรู้ พัฒนาให้ชาวบ้านมีความรู้ โดยการอบรมในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเข้าใจได้ง่าย เป็นหน่วยงานที่มีองค์ความรู้ที่ทันสมัย และคอยเข้ามาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้ชุมชน มีความใส่ใจในปัญหาของชุมชน โดยหน่วยงานมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนได้ดี ไม่เลือกปฏิบัติ ให้บริการดี มีความเป็นกันเอง มีความเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้าน พุดจาสุภาพ สามารถสื่อสารได้เข้าใจและชัดเจน คอยสนับสนุนชุมชน อธิบายข้อมูลต่างให้ชุมชน รวมถึงการแนะนำอาชีพที่ดีๆ ให้ชุมชน เมื่อชาวบ้านประสบปัญหาก็กเข้ามาช่วยแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน

ปัญหา ข้อจำกัด

1. ปัญหาทางในองค์ความรู้ด้านการตลาด การเผยแพร่องค์ความรู้ที่ซ้ำ ไม่ครบวงจร และไม่มีองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงระยะเวลาการให้ความรู้สั้นเกินไป เกษตรกรยังคงประสบปัญหาในการปลูกอะโวคาโด สตรอว์เบอร์รี ปัญหาโรคพืช แมลง
2. ปัญหาในการขาดการติดต่อประสานงานแจ้งการอบรม รวมถึงการติดตามผลงานของเจ้าหน้าที่
3. ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์การอบรม โต๊ะ เก้าอี้ ไม่เพียงพอ เครื่องฉายโปรเจ็กเตอร์ไม่ดี สัญญาณโทรศัพท์ไม่ดี
4. ปัญหาขาดแคลนนํ้า และการจัดการขยะ
5. ปัญหาในการติดต่อเจ้าหน้าที่ และการสื่อสารไม่ชัดเจน

ผลการศึกษา

เกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูง

แบบโครงการหลวง

ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวทาง

โครงการหลวง

ความคาดหวังของเกษตรกร 3 ลำดับแรก

เกษตรกรโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม รวมทั้งการเป็นแหล่งเรียนรู้

- องค์ความรู้ช่วยสร้างให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- การนำเนื้อหา องค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์
- องค์ความรู้ตรงกับความต้องการ

ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ

- มีการติดตามให้คำแนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง
- การอธิบาย ชี้แจง และแนะนำขั้นตอนในการให้บริการ ชัดเจน เข้าใจง่าย
- การวางแผนการดำเนินงาน/แผนปฏิบัติการแบบบูรณาการ ประจำปีร่วมกัน
และดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

- การให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามที่ดี
- ความกระตือรือร้นในการให้บริการ
- การยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจในบริการ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- สถานที่จัดกิจกรรมมีความพร้อม เหมาะสม และสะดวก
- ความเพียงพอของวัสดุ และอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรม
- การเผยแพร่องค์ความรู้ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล เข้าถึงได้ง่าย

ด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้

- ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีประโยชน์ นำไปใช้ได้จริง
- ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความถูกต้อง ไม่ล้าสมัย
- เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีความชัดเจน เหมาะสม เข้าใจได้ง่าย

ด้านนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤต

- แนวทางในการแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤต สามารถนำไปใช้ได้ทันที
- การแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว
- การอธิบาย ชี้แจง นโยบายสำคัญ มีความเข้าใจง่ายและเข้าถึงผู้รับ

แนวทางปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม
เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินนโยบาย

แนวทางและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

1) นโยบายด้านความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม และการเป็นแหล่งเรียนรู้

- ในการเข้าถึงชุมชน และพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ควรเข้าหาผู้นำชุมชน และมีเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานที่เป็นคนในพื้นที่
- พัฒนาศักยภาพของผู้นำให้สามารถนำชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง และในการพัฒนาพื้นที่สูงต้องยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง เอาความต้องการของชุมชนเป็นหลักในการวางแผนการทำงาน ขณะเดียวกัน สวพส. ต้องทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของแผน 5 ปี
- การถ่ายทอดองค์ความรู้และผลการวิจัยพัฒนา เพื่อขยายไปยังพื้นที่ต่างๆ ควรบูรณาการร่วมกับ กศน. ที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้าย สวพส. เป็นหน่วยงานที่มีครูในพื้นที่ มีกระบวนการทำงานร่วมกับและเข้าถึงชุมชนที่สามารถทะลายความเชื่อเดิมของชุมชน
- เผยแพร่หลักสูตร “โครงการหลวงโมเดล” ให้หน่วยงานในพื้นที่ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ถึงตำบล เข้าใจโมเดลของโครงการหลวงและกระตุ้นความคิดการนำไปประยุกต์ใช้สร้างโครงการ/กิจกรรมมากขึ้น และมีแนวทางในการเปลี่ยนความคิดในการพัฒนาให้เข้าใจตรงกัน

1) นโยบายด้านความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม และการเป็นแหล่งเรียนรู้

- **ควรสร้าง Brand ผลิตภัณฑ์จากพื้นที่สูงของ สวพส.** ตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยมีการแบ่งเกรด คุณผลิตภัณฑ์ตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่สูง
- **สร้าง connection กับผู้ประกอบการขนาดใหญ่** ที่สามารถรองรับซื้อผลผลิตของพื้นที่สูงได้
- **เพิ่มการดำเนินการนโยบายทางการตลาด** เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ให้คนในชุมชนได้ทานผลผลิตปลอดภัยดีต่อสุขภาพในมาตรฐานปลอดภัย/อินทรีย์ โดยเปิดจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดสด **ชุมชนระดับอำเภอถึงตลาดสดชุมชนระดับจังหวัด** ในทุกพื้นที่ที่ สวพส. ดำเนินการ โดยให้เกษตรกรรวมตัวเข้าพื้นที่ประจำเพื่อนำผลผลิตปลอดภัย(GAP) หรือผลผลิตอินทรีย์ของพื้นที่สูงมาจำหน่ายให้คนในพื้นที่ได้รับประทาน และเป็นตลาดประจำสำหรับการจำหน่ายผลผลิตบนพื้นที่สูง ช่วยลดต้นทุนการขนส่งและตัดระบบคนกลาง

2) นโยบายด้านการให้บริการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- ขยายงานให้ครอบคลุมในพื้นที่สูงโดยทำงานร่วมกับภาคีร่วม หน่วยงานรัฐ เอกชน และ/หรือท้องถิ่นต้องประสานความร่วมมือขับเคลื่อนร่วมกันเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่สูง
- ขยายชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ สวพส. โดยเข้าประกวดในเวทีระดับนานาชาติหรือระดับโลก
- มีแผนการทำงานอย่างชัดเจนในการขยายและออกจากพื้นที่ต่างๆ เมื่อพื้นที่นั้นพัฒนาถึงระดับ/เกณฑ์ที่ สวพส. ตั้งไว้
- ปรับเกณฑ์พื้นที่สูงเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ต้องการนำโมเดลโครงการหลวงไปประยุกต์ใช้ และดำเนินการวางแผนโดยยึดยุทธศาสตร์และนโยบายของกลุ่มจังหวัด มีการให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงถึงความต้องการ

3) นโยบายด้านองค์การ

- เพิ่มโอกาสหัวหน้า/เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเต็มที่ ภายใต้กฎ/ระเบียบ ที่ สวพส.กลาง ตั้งไว้ และมีความร่วมมือและฟอร์มการรายงานผลการบริหารจัดการในแต่ละช่วงระยะเวลา
- ต้องดำเนินการภายใต้ชื่อและโครงการของ สวพส.
- **ปรับภาพลักษณ์และความเข้าใจของคนในพื้นที่** เกี่ยวกับชื่อและการทำงานของ สวพส. โดยเริ่มจากการนำเสนอ ชื่อให้เกษตรกร/ชุมชน/หน่วยงานอื่นๆ ทราบในชื่อ “สวพส.” ไม่ควรใช้ชื่อเต็ม และนำเสนอผ่านป้ายชื่อในแต่ละศูนย์ ว่า “สวพส.” หรือสื่อที่เจ้าหน้าที่ใส่ ควรสกรีน “สวพส.” ขนาดใหญ่ ให้เห็นอย่างเด่นชัด หรือการแนะนำชื่อหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง ควรแนะนำว่า “สวพส.”

4) นโยบายด้านผู้ปฏิบัติงาน

- จัดตั้งกองทุนเพื่อสวัสดิการเจ้าหน้าที่จ้างเหมา มีแนวทางในจัดหาหรือระดมเงินกองทุนชัดเจน และด้านสวัสดิการที่ สวพส. ให้แก่เจ้าหน้าที่จ้างเหมา
- ผลักดันให้เจ้าหน้าที่นำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้อำนวยความสะดวกและลดภาระการทำงาน โดยนำมาใช้ในการให้คำปรึกษา ให้องค์ความรู้ (KM) การประสานงาน การทำการตลาด กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปสอนให้เกษตรกรและชาวบ้านเข้าใจประโยชน์ และวิธีการใช้
- จัดหาคนในพื้นที่ที่เป็นคนทำงาน เข้ามาทำงานในรูปแบบการจ้างเป็นครั้งคราว หรือจ้างเหมา แม้จะไม่ใช่นายหน้าโดยตรง แต่ก็เป็นคนในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งจะมีเข้าใจในบริบทของพื้นที่ สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนให้มาทำงานร่วมกัน สื่อสารภาษาตรงกันให้เข้าใจในงานที่ทำ เกิดความร่วมมือในการทำงานระหว่าง สวพส. กับชุมชน ลดความขัดแย้ง
- ควรมีโครงการร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่น สร้างสำนึกรักบ้านเกิด สืบทอดอาชีพของครอบครัว ให้แก่เยาวชน

ตัวอย่าง

2. โมเดลการประเมินที่ยึดเกณฑ์การตัดสิน

ตัวชี้วัด การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยงานวิจัยตามปัญหาและบริบทสำคัญของพื้นที่สูง

น้ำหนัก: ร้อยละ 5

เป้าหมาย: พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 10 แห่ง ได้รับการพัฒนาด้วยองค์ความรู้จากงานวิจัย 10 ชุดองค์ความรู้ (อย่างน้อย 20 รายการ)

หน่วยวัด: แห่ง/รายการ

เกณฑ์การวัด :

ผลการดำเนินงาน: พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 10 แห่ง ได้รับการพัฒนาด้วยองค์ความรู้จากงานวิจัย 10 ชุดองค์ความรู้ (อย่างน้อย 20 รายการ)

ระดับคะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลาดำเนินงานตามแผน	ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
1	กำกับการวิเคราะห์และทบทวนบริบทปัญหา ความต้องการและแผนพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 616 กลุ่มบ้าน และจัดหมวดหมู่ของหมู่บ้านตามบริบท ปัญหา ความต้องการ และแผนพัฒนาหมู่บ้านระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	ต.ค-พ.ย. 2564	กำหนดแนวทางและกำกับการให้ข้อเสนอแนะการวิเคราะห์และทบทวนบริบท ปัญหา ความต้องการ และแผนพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ให้ครบถ้วนจำนวน 616 กลุ่มบ้านในพื้นที่ สวพส. 44 แห่ง เพื่อจัดหมวดหมู่ของกลุ่มบ้านตามบริบท ปัญหา ความต้องการ และแผนพัฒนาหมู่บ้านระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เป็น 12 กลุ่มพื้นที่	ผลการจัดหมวดหมู่ของกลุ่มบ้านตามบริบทปัญหา ความต้องการ และแผนพัฒนาหมู่บ้านกลุ่มบ้านระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) 12 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่ 1.พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูงพื้นที่ <500 MSL 2.พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูง 500-1000 MSL 3.พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูง >1000 MSL 4.พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ใช้สารเคมีมาก ความสูง<1000 MSL 5.พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ใช้สารเคมีมาก ความสูง >1000 MSL 6.พื้นที่เป็นชุมชนป่าเมือง 7.พื้นที่ที่ชุมชนปลูกกาแฟเป็นหลัก 8.พื้นที่ที่ชุมชนทำนาเป็นหลัก 9.พื้นที่ทำไร่หมุนเวียน 10.พื้นที่ทำเกษตรจำกัด/ขาดน้ำ 11.พื้นที่ที่เคยมีการปลูกฝิ่น 12.พื้นที่ปลูกไม้ผลเป็นหลัก	รายงานวิเคราะห์และทบทวนบริบท ปัญหา ความต้องการ และแผนพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และจัดทำชุดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยของ สวพส. ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามลักษณะปัญหาและบริบทของพื้นที่

ระดับ คะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินงาน ตามแผน	ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
2	1) กำกับการวิเคราะห์และจัดทำ ชุดองค์ความรู้จากผลงานวิจัย ของ สวพส. ที่เหมาะสมที่จะ ใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนา ตามลักษณะปัญหาและบริบท ของ 10 กลุ่มพื้นที่	พ.ย. 2564 – ม.ค. 2565	กำหนดแนวทางและกำกับให้ ข้อเสนอแนะการวิเคราะห์และจัดทำ ชุดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยของ สวพส. ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาตามลักษณะ ปัญหาและบริบทของพื้นที่	ชุดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยของ สวพส. ที่เหมาะสมที่จะใช้ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามลักษณะปัญหาและบริบท ของ 12 กลุ่มพื้นที่	1. รายงาน ผลการ พัฒนาพื้นที่ ต้นแบบ การ ขับเคลื่อน การพัฒนา ด้วยงานวิจัย ตามปัญหา และบริบท สำคัญของ พื้นที่สูง 2.รายงาน การประชุม คณะอนุกรม การวิจัย
	2) กำกับการคัดเลือกพื้นที่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวงที่จะพัฒนาเป็น พื้นที่ต้นแบบการขับเคลื่อนการ พัฒนาด้วยการ นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ตามลักษณะปัญหาและบริบท ของพื้นที่	ม.ค.-ก.พ. 2565	กำหนดแนวทางการคัดเลือกพื้นที่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง จำนวน 10 แห่ง ที่จะ พัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบการ ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยการนำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ตาม ลักษณะปัญหาและบริบทของพื้นที่ โดยให้ใช้เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนกลุ่มบ้านตาม บริบทนั้นจำนวนมาก เป็นพื้นที่ เป้าหมายการเป็นศูนย์กลางการ เรียนรู้ในพื้นที่บริเวณนั้น รวมถึงบาง แห่งจะเป็นศูนย์ปฏิบัติการวิจัยของ สวพส. พร้อมทั้งมอบหมาย ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกับ ระหว่างนักวิจัยและนักพัฒนา	พื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ 10 แห่ง ได้แก่ 1.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน 2.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก 3. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน 4.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ 5.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพหพระ อ.แม่สวด จ.ตาก 6.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่าแม่ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ 7.โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวารี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย 8. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน 9. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา อ.แม่จัน จ.เชียงราย 10. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในพื้นที่ เฉพาะแม่แฮหลวง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่	65

ระดับ คะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินงาน ตามแผน	ความก้าวหน้าการ ดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
3	นำเสนอชุดความรู้ และผล การคัดเลือกพื้นที่ให้ คณะอนุกรรมการวิจัยและ พัฒนาพิจารณาให้ความ เห็นชอบ	ก.พ. 2565	คณะอนุกรรมการวิจัยและ พัฒนาเห็นชอบชุดความรู้ และ ผลการคัดเลือกพื้นที่ ในการ ประชุมคณะอนุกรรมการวิจัย และพัฒนา ครั้งที่ 2/2565 เมื่อ วันที่ 10 ก.พ. 2565	ชุดองค์ความรู้จากผลงานวิจัยของ สวพส. ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาตามลักษณะปัญหาและบริบทของพื้นที่ 10 แห่ง	รายงานการประชุมคณะ อนุกรรม การวิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 2/2565 เมื่อวันที่ 10 ก.พ. 2565
4	มอบแนวทางการจัดทำแผน และดำเนินการ นำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนา พื้นที่ต้นแบบ	มี.ค.- ส.ค. 2565	นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ ตามแนวทางของ ผอ.สวพส. และตามจัดทำแผนการ ดำเนินงาน	ผลการดำเนินการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการส่งเสริมและพัฒนา พื้นที่ต้นแบบตามจัดทำแผนการดำเนินงานในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง 10 แห่ง (1) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จรม จ.น่าน (2) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ จ.น่าน (3) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน จ.เชียงใหม่ (4) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพหพระ จ.ตาก (5) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงป่าแม่ จ.เชียงใหม่ (6) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี จ.เชียงราย (7) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง จ.ตาก (8) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย จ.แม่ฮ่องสอน (9) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา จ.เชียงราย (10) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในพื้นที่เฉพาะ แม่สหลวง จ.เชียงใหม่	1) แผนดำเนินการนำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 2) รายงานผลการดำเนินการ นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบ 10 แห่ง
5	กำกับการสรุปผลการพัฒนา พื้นที่ต้นแบบ นำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ และเสนอรายงาน ต่อคณะอนุกรรมการวิจัย และพัฒนา และคณะกรรมการสถาบัน ให้ความเห็นชอบ	ก.ย. 2565	1) คณะอนุกรรมการวิจัย และพัฒนาเห็นชอบผลการ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบนำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ใน การประชุมคณะอนุกรรมการ วิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 8/2565 เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2565 2) คณะกรรมการสถาบัน เห็นชอบผลการพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ในการประชุม คณะกรรมการสถาบัน ครั้งที่ 8/2565 เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 2565	1) รายงานสรุปผลการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 2) รายงานการประชุมคณะอนุ กรรมการวิจัยและพัฒนา 3) รายงานการประชุมคณะกรรมการสถาบัน	1) รายงานสรุปผลการพัฒนา พื้นที่ต้นแบบนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ 2) รายงานการประชุม คณะอนุกรรมการวิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 8/2565 เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2565 3) รายงานการประชุม คณะกรรมการสถาบัน ครั้งที่ 8/2565 เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 2565

ผลการพัฒนา

บริบทของพื้นที่

ลักษณะของพื้นที่ ฐานเดิม/ ปัญหาของชุมชน

01

พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าว
ไร่
ความสูงพื้นที่ <500
MSL

แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน

- พื้นที่ต่ำกว่า 500 MSL ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าแหล่งน้ำ
- อยู่ไม่ไกลจากเขตเมือง กระจายอยู่ในน่าน ดาก เชียงใหม่ เชียงราย
- มีการแผ้วถางพื้นที่ ใช้สารเคมีเกษตรมาก เพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- ผลตอบแทนจากข้าวโพดไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีหนี้สิน

02

พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าว
ไร่
ความสูงพื้นที่ 500-
1000 MSL

แม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.
ตาก

- พื้นที่สูงระหว่าง 500-1,000 MSL อยู่ในพื้นที่ทางไกล/ น่าน ดาก
- พื้นที่ป่าถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อทำเกษตร
- ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ลาดชัน ใช้สารเคมีเกษตรมาก ผลตอบแทนต่อพื้นที่ต่ำ
- เกษตรกรมีพืชทางเลือกจำกัด รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

03

พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าว
ไร่
ความสูงพื้นที่ >
1000 MSL

บ่อเกลือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

- พื้นที่สูงระหว่าง 500-1,000 MSL อยู่ในพื้นที่ทางไกล/ น่าน ดาก
- พื้นที่ป่าถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อทำเกษตร
- ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ลาดชัน ใช้สารเคมีเกษตรมาก ผลตอบแทนต่อพื้นที่ต่ำ
- เกษตรกรมีพืชทางเลือกจำกัด รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ผลการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 4 เรื่อง

- เทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเหลื่อมด้วยพืชตระกูลถั่ว
- ชุดความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าวไร่ ข้าวนา ข้าวโพด ถั่วเหลือง สูตรปุ๋ย
- พืชผักในโรงเรือน ผักอินทรีย์ : ชุดเทคโนโลยีการจัดการปุ๋ยและน้ำที่มีประสิทธิภาพในโรงเรือนปลูกพืชผักอินทรีย์ ตระกูลคะน้าและสลัด (ใหม่) วิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- เทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงดินและเพิ่มการกักเก็บคาร์บอนในดิน (ใหม่)

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 4 เรื่อง

- เทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเหลื่อมด้วยพืชตระกูลถั่ว
- วิธีการจัดการปุ๋ยและน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชผักที่มีมูลค่าสูงในโรงเรือน
- ชุดเทคโนโลยีการปลูกเสาวรสหวาน (พันธุ์ปลอดโรค วิธีการจัดการธาตุอาหาร โรคของเสาวรส ผลตอบแทนของเสาวรสหวานปลอดโรค)
- ชุดองค์ความรู้ในการปลูกไม้ผล อะโวคาโด: ดัชนีเก็บเกี่ยว

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 6 เรื่อง

- ระบบการปลูกพืชที่ลดการเผาในแปลงปลูกข้าวไร่ (ข้าวไร่สลับแปลงถั่ว นีวนางแดง)
- ชุดความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าวไร่ ข้าวนา : สูตรปุ๋ย วิธีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในแปลงขุดนาขั้นบันได
- ชุดองค์ความรู้ วิธีการปลูกกาแฟอาราบิก้าคุณภาพภายใต้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง ชนิดไม้ร่มเงา การแปรรูป ช่องทางตลาดสมัยใหม่
- ชุดองค์ความรู้ในการปลูกไม้ผล อะโวคาโด: ดัชนีเก็บเกี่ยว
- วิธีการเพาะเห็ดป่าไมคอร์ไรซาร่วมกับการปลูกไม้มีค่า ไม้ผล ไม้ท้องถิ่น
- การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงจากการปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าการใช้ประโยชน์จากส่วนเหลือทิ้งของกาแฟ และการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการแปรรูปกาแฟ (ใหม่)

ผลการพัฒนา

บริบทของพื้นที่

04

พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ
ที่ใช้สารเคมีมาก < 700
MSL

พบพระ อ.แม่สอด จ.ตาก

05

พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ
ที่ใช้สารเคมีมาก > 700
MSL

ปางหินฝน อ.แม่แจ่ม
จ.เชียงใหม่

06

พื้นที่เป็นชุมชนป่าเมือง

ป่าแป๋ อ.แม่แตง จ.
เชียงใหม่

07

พื้นที่ที่ชุมชนปลูกกาแฟ
เป็นหลัก

วาริ อ.แม่สรวย จ.
เชียงราย

ลักษณะของพื้นที่ ฐานเดิม/ ปัญหาของชุมชน

- พื้นที่ต่ำกว่า 700 MSL ปลูกพืชผักเศรษฐกิจที่ใช้สารเคมีเกษตรมาก
- เกษตรกรรมต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลตอบแทนต่ำ
- การใช้สารเคมีเกษตรมากส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกร สิ่งแวดล้อม
- พื้นที่สูง > 700 MSL ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ใช้สารเคมีมาก ต้นทุนสูง
- พื้นที่ทำเกษตรส่วนใหญ่ลาดชันสูง อยู่สูงกว่าแหล่งน้ำ
- การใช้สารเคมีเกษตรมากส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของเกษตรกร
- พื้นที่มีความสูงมากกว่า 700 MSL เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนใหญ่อยู่เชียงใหม่
- ปลูกชาอัสสัมเพื่อทำเมี่ยงและชาเป็นหลัก
- ขาดพืชทางเลือก มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ
- ส่วนใหญ่เป็นคนไทยพื้นเมืองที่มีทักษะการทำงานประณีต
- ชุมชนเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
- พื้นที่มีความสูง > 1,000 MSL มีสภาพอากาศเย็น ชื้น ส่วนใหญ่อยู่เชียงราย
- พื้นที่เพาะปลูกมีความลาดชัน และอยู่สูงกว่าแหล่งน้ำ
- รายได้หลักของชุมชนมาจากกาแฟ พืชที่ปลูกร่วมในสวนกาแฟ
- ต้องนำเข้าแรงงานจากภายนอกชุมชนเพื่อการเก็บเกี่ยวกาแฟ

ผลการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 5 เรื่อง

- วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบปลอดภัย ชนิดชีวภัณฑ์เกษตรในพืชเศรษฐกิจ
- พืชทางเลือก : พันธุ์เฮมพ์ที่มี THC ต่ำ
- องค์ความรู้ในการปลูกผักอินทรีย์ (พันธุ์พืชผัก วิธีการใช้ปัจจัยการผลิตชีวภาพ การจัดการปลังการเก็บเกี่ยวและยืดอายุการเก็บรักษาผักอินทรีย์)
- องค์ความรู้เรื่อง การปลูกอะโวคาโด : ดัชนีการเก็บเกี่ยวอะโวคาโด
- องค์ความรู้การจัดการขยะและน้ำเสียของชุมชน

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 4 เรื่อง

- วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบปลอดภัย ชนิดชีวภัณฑ์เกษตรในพืชเศรษฐกิจ
- ชุดองค์ความรู้ในการปลูกกาแฟอาราบิก้า ภายใต้ร่มเงาในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (วิธีการตัดแต่งกิ่งสร้างลำต้นกาแฟ การป้องกันกำจัดโรคแมลง)
- องค์ความรู้เรื่อง การปลูกอะโวคาโด : ดัชนีการเก็บเกี่ยวอะโวคาโด
- ชุดองค์ความรู้ในการปลูกผักอินทรีย์ (ปัจจัยการผลิต การจัดการธาตุอาหาร เมล็ดพันธุ์ วิธีการเพาะกล้า วิธีการปลูก อายุการเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว)

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 5 เรื่อง

- การสร้างมูลค่าเพิ่มจากชาอัสสัมและพืชท้องถิ่น ช่องทางตลาด การตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวชา
- ชุดองค์ความรู้ในการปลูกกาแฟอาราบิก้าภายใต้ร่มเงาในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (วิธีการตัดแต่งกิ่ง การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช กาแฟพันธุ์ใหม่ ระยะปลูก ชนิดไม้ร่มเงา)
- ชนิดไม้ได้ร่มเงาเพื่อเพิ่มพืชทางเลือก เช่น พริกไทย วานิลลา และเฟิร์น
- เทคโนโลยีการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบนพื้นที่สูง
- องค์ความรู้เรื่องชนิดไม้มีค่าที่สามารถปลูกร่วมกับป่าเพื่อสร้างรายได้

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 4 เรื่อง

- พันธุ์กาแฟ องค์ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตกาแฟ การจัดการของเสีย วัสดุเหลือใช้จากกาแฟ
- พืชสร้างรายได้ในระบบการปลูกกาแฟ พืชท้องถิ่น เช่น ลิ้นจี่ แอปเปิ้ล
- การเพิ่มมูลค่าของเหลือจากการแปรรูปกาแฟ (เปลือก/เมือกจากการแปรรูปกาแฟ)
- พันธุ์และเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตไม้ผลเขตหนาว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

ผลการพัฒนา

บริบทของพื้นที่

08

พื้นที่ทำไร่มุมนเวียน

สบเมย อ.สบเมย จ.
แม่ฮ่องสอน

ลักษณะของพื้นที่ ฐานเดิม/ ปัญหาของชุมชน

- ชุมชนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทิศกันดาร ส่วนใหญ่อยู่ใน แม่ฮ่องสอน ดาก
- พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง พบปัญหาชะล้างพังทลาย ดินอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- เกษตรกรดำรงชีพด้วยการปลูกข้าวไร่มุมนเวียน
- พืชที่ปลูกให้ผลตอบแทนน้อย : ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พริกกะเหรี่ยง พืชท้องถิ่น

09

พื้นที่ที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น

แม่แฮหลวง อ.อมก๋อย
จ.เชียงใหม่

- พื้นที่สูงมากกว่า 1,000 MSL ทิศกันดาร
- ชุมชนเป็นกลุ่มบ้านขนาดเล็ก ตั้งอยู่กระจัดกระจาย
- เกษตรกรมียากจน ดำรงชีพด้วยข้าวไร่ข้าวนา เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค
- ชุมชนมีพืชทางเลือกที่สร้างรายได้จำกัด
- ปัญหาปลูกฝิ่นและการแพร่ระบาดของยาเสพติด

10

พื้นที่ทำเกษตร
จำกัด/ ขาดน้ำ

ห้วยก้างปลา อ.แม่จัน
จ.เชียงราย

- พื้นที่ทำเกษตรมีจำกัด พื้นที่แห้งแล้ง หรือขาดน้ำ
- เกษตรกรมีอาชีพหรือพืชทางเลือกจำกัด
- ชุมชนอยู่ไม่ไกลเขตเมือง มีการย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพนอกชุมชน

ผลการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 5 เรื่อง

- ระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ข้าวไร่ พืชตระกูลถั่ว การจัดการธาตุอาหาร กาแฟภายใต้ร่มเงาป่า ชีวภัณฑ์เกษตรทดแทนสารเคมี)
- พืช/ อาชีพสร้างรายได้ทางเลือก ได้แก่ ไม้ผล (เสาวรส อาโวคาโด พลับ มะคาเดเมีย มะม่วง) และพืชผัก (มันเทศญี่ปุ่น)
- อาชีพทางเลือกนอกภาคการเกษตร : หัตถกรรม (ทดสอบพันธุ์ฝ้าย) การเลี้ยงผึ้ง
- ยกระดับพืชท้องถิ่นที่มีศักยภาพเพื่อสร้างรายได้ : บุก หวาย หมาก มะแขว่น ลิ้นจี่ ฝั่ พริกกะเหรี่ยง
- ชนิดพืชหลังนาที่เหมาะสมกับพื้นที่

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 6 เรื่อง

- เทคโนโลยีการผลิตปุ๋ยหมักจากเปลือกกาแฟเพื่อใช้บำรุงดินกาแฟ ราบีกำอินทรีย์ วิธีการจัดการธาตุอาหารในสวนกาแฟอินทรีย์
- วิธีการจัดเชื้อราไฟทอปธอร่าด้วยวิธีการผสมผสาน (ใช้สารเทอร์ราคลอ สารฟิโพรนิล และสารชีวภัณฑ์) รวมกับการจัดการแปลง
- ดัชนีการเก็บเกี่ยวอะโวคาโดพันธุ์แฮส
- วิธีการเลี้ยงผึ้งโพรงร่วมในสวนอะโวคาโด เพื่อช่วยผสมเกสรและเพิ่มทางเลือกสร้างรายได้
- วิธีการเพาะขยายพันธุ์ต้นหรือต้นยมหิน ซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่นในพืชตระกูลมะขามป้อม
- กระบวนการยกระดับการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มผู้ปลูกอะโวคาโด

ชุดองค์ความรู้จากงานวิจัย 5 เรื่อง

- ระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ข้าวไร่ อาโวคาโด การจัดการธาตุอาหาร กาแฟภายใต้ร่มเงาป่า ชีวภัณฑ์เกษตรทดแทนสารเคมี)
- ชีวภัณฑ์สำหรับการปลูกผักในโรงเรือน (ค่น้ำ เรดคอรล์ ผักกาดหอม)
- วิธีการผลิตเห็ดที่สามารถให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ (เห็ดนางฟ้า เห็ดลม เห็ดหอม เห็ดหำ) การปลูกหอยหนามขาว
- เทคโนโลยีการปลูกองุ่น : การใช้จิบเบอเรลลินแอซิดในการปลิดผลองุ่น
- การเลี้ยงสัตว์ภายใต้ระบบฟาร์มบนพื้นที่สูง ได้แก่ ไก่ สุกร

การประเมินผลการปฏิบัติงานสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ตัวชี้วัด การเร่งรัดกระจายการพัฒนาและยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และ

ยกระดับเครือข่ายการพัฒนา

น้ำหนัก: ร้อยละ 3

เป้าหมาย: กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 616 กลุ่มบ้าน ได้รับการพัฒนา และสามารถยกระดับการพัฒนาได้ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของแผน ยกระดับการพัฒนา ปี พ.ศ. 2565

หน่วยวัด: กลุ่มบ้าน

เกณฑ์การวัด :

ระดับคะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลาดำเนินงานตามแผน	ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
1	ให้แนวทางและกำกับการวิเคราะห์และทบทวนผลการพัฒนาและแผนยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (กลุ่ม A B และ C)	ด.ค.- ธ.ค. 64	ผอ.สวพส.ให้แนวทางและกำกับการวิเคราะห์และทบทวนผลการพัฒนาและแผนยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (กลุ่ม A B และ C)	แผนยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 522 กลุ่มบ้าน	รายงานการประชุมหัวหน้ากลุ่มงาน ครั้งที่ 1/2565 ลงวันที่ 4 ด.ค. 65
2	กำกับการสำรวจและจัดทำแผนการพัฒนากลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ยังไม่ได้เข้าดำเนินการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา (กลุ่ม D) และนำเสนอแผนการพัฒนากลุ่มบ้านต่อคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาให้ความเห็นชอบ	ด.ค.- ธ.ค. 64	ผอ. สวพส. ได้จัดทำแผนการพัฒนากลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ยังไม่ได้เข้าดำเนินการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา (กลุ่ม D)	แผนการพัฒนากลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ยังไม่ได้เข้าดำเนินการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา (กลุ่ม D) 92 กลุ่มบ้าน	แผนการพัฒนากลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 92 กลุ่มบ้าน

ระดับ คะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินงาน ตามแผน	ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
3	ให้แนวทางในการเตรียมความพร้อมของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ยังไม่ได้เข้าดำเนินการพัฒนา (กลุ่ม D) เพื่อเข้าดำเนินการพัฒนาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ต.ค. 64 - ม.ค. 65	ผอ. สวพส.ได้ให้แนวทางในการจัดทำแผนการยกระดับหมู่บ้านกลุ่ม D จำนวน 92 กลุ่มบ้าน	แผนการพัฒนากลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ยังไม่ได้เข้าดำเนินการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา (กลุ่ม D) 92 กลุ่มบ้าน	1.รายงานการประชุมหัวหน้ากลุ่มงานครั้งที่ 5/2565 วันที่ 3 พ.ค. 2565 2.รายงานการประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 5/2565 12 พ.ค. 2565
4	กำกับกำกับการดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปีงบประมาณ 2565 และนำเสนอคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาให้ความเห็นชอบ	ธ.ค. 64 - ก.ย. 65	1. อยู่ระหว่างการดำเนินการยกระดับตามแผนที่กำหนดไว้ 2. รายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาในการประชุมครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 สิงหาคม 2565	ที่ประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 สิงหาคม 2565 รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงาน	รายงานการประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาครั้งที่ 8/2565 10 สิงหาคม 2565
5	กำกับกำกับการสรุปและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และนำเสนอคณะกรรมการสถาบันให้ความเห็นชอบ	ส.ค.- ก.ย. 65	สรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนการยกระดับหมู่บ้านกลุ่ม D จำนวน 92 กลุ่มบ้าน	ผลการดำเนินงานตามแผนการยกระดับหมู่บ้านกลุ่ม D จำนวน 92 กลุ่มบ้าน	1.รายงานการประชุมคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา ครั้งที่ 9/2565 วันที่ 13 กันยายน 2565 2. รายงานการประชุมคณะกรรมการสถาบัน ครั้งที่ 9/2565 วันที่ 26 กันยายน 2565

การประเมินผลการปฏิบัติงานของรสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ตัวชี้วัด การประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

น้ำหนัก: ร้อยละ 3

เป้าหมาย: ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 พื้นที่ 44 กลุ่มบ้าน

หน่วยวัด: กลุ่มบ้าน

เกณฑ์การวัด :

ระดับ คะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินงาน ตามแผน	ความก้าวหน้าการ ดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
1	มอบแนวทางและแต่งตั้งคณะทำงาน ประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของ กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	ด.ค. – ธ.ค. 64	ผอ.สวพส. ได้แต่งตั้ง คณะทำงานประเมินผล สัมฤทธิ์การพัฒนาของ กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง	คณะทำงานประเมินผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาของกลุ่มบ้านใน พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวง	คำสั่งที่ 2-2565 เรื่อง แต่งตั้ง คณะทำงาน ประเมินผล สัมฤทธิ์การ พัฒนา ของกลุ่มบ้าน ใน พื้นที่โครงการ พัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการ หลวง
2	กำกับการศึกษา วิเคราะห์ และ กำหนดวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การ พัฒนาของกลุ่มบ้าน ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง และเตรียมความพร้อม ของบุคคลากร และชุมชน	ธ.ค. 64 – ม.ค. 65	ผอ.สวพส.ได้ให้ความเห็น ในการกำหนดวิธีการ ประเมินผลสัมฤทธิ์การ พัฒนาของกลุ่มบ้านใน พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ สูงแบบโครงการหลวง	1) กรอบแนวคิดการประเมินผล สัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่ม บ้านในพื้นที่โครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง 2) รายชื่อหมู่บ้านที่จะประเมิน ผลสัมฤทธิ์ 44 กลุ่มบ้าน	1) รายงานการ ประชุมหัวหน้า กลุ่มงานครั้งที่ 2/2565 วันที่ 1 กพ.65

ระดับคะแนน	รายละเอียด	ระยะเวลา ดำเนินงาน ตามแผน	ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	ผลผลิต/ผลลัพธ์	เอกสารอ้างอิง
3	กำกับกำหนดกลุ่มบ้านเป้าหมาย ประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้านใน พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวง และนำเสนอแนวทางการประเมินต่อ คณะกรรมการวิจัย และพัฒนาพิจารณาพิจารณาให้ความ เห็นชอบ	ธ.ค. 64 – ม.ค. 65	ผอ.สวพส.กำหนดกลุ่มบ้าน เป้าหมาย 44 แห่ง ในโครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ การพัฒนา	รายชื่อกลุ่มบ้านเป้าหมาย 44 แห่ง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การ พัฒนาของ ซึ่งคณะกรรมการ วิจัยและพัฒนาให้ความเห็นชอบ แล้ว	รายงานการประชุม คณะกรรมการวิจัย และพัฒนาครั้งที่ 4/2565 วันที่ 8 เม.ย. 65
4	กำกับกำหนดการประเมินผลสัมฤทธิ์การ พัฒนาของกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนา พื้นที่สูง แบบโครงการหลวงที่เป็นเป้าหมาย	ม.ค.-ส.ค. 65	1. ให้แนวทางการประเมินผล สัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้าน ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวงที่เป็น เป้าหมาย 2. รายงานประเมินผลสัมฤทธิ์ ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง 44 กลุ่มบ้าน 3. รายงานความก้าวหน้าต่อ คณะกรรมการวิจัยและพัฒนา ในการประชุมครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 สิงหาคม 2565	1. มีแบบฟอร์มประเมินผล สัมฤทธิ์การพัฒนาของกลุ่มบ้าน เป้าหมายในพื้นที่โครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวง 2. รายงานประเมินผลสัมฤทธิ์ ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง 44 กลุ่มบ้าน 3. ที่ประชุมคณะกรรมการวิจัย และพัฒนา ครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 สิงหาคม 2565 รับทราบ ความก้าวหน้าการประเมินผล สัมฤทธิ์ฯ	1.รายงานการประชุม หัวหน้ากลุ่มงานครั้งที่ 5/2565 วันที่ 3 พ.ค.65 2.รายงานประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของ โครงการพัฒนาพื้นที่ สูงแบบโครงการหลวง 44 กลุ่มบ้าน 3. รายงานการประชุม คณะกรรมการวิจัย และพัฒนาครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 สิงหาคม 2565
5	กำกับและเร่งรัดการสรุปและวิเคราะห์ผลการ ดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2566 และเสนอคณะกรรมการ สถาบันให้ความเห็นชอบ	ก.ย. 65	รายงานความก้าวหน้าการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการ หลวง 44 กลุ่มบ้าน ต่อ คณะกรรมการวิจัยและพัฒนา ในการประชุมครั้งที่ 8/2565 วันที่ 10 ส.ค. 2565 และเสนอ ต่อคณะกรรมการสถาบัน ในการ ประชุมครั้งที่ 8/2565 เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 2565	วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2566	รายงานการประชุม คณะกรรมการสถาบัน ครั้งที่ 8/2565 เมื่อ วันที่ 25 ส.ค. 2565 73

ตัวอย่างสรุปผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนา 44 กลุ่มบ้าน

ชื่อพื้นที่ โครงการพัฒนา พื้นที่สูงแบบ โครงการหลวง (ชื่อกลุ่มบ้าน)	ประเด็นปัญหา	ความรู้/ กระบวนการ/ กิจกรรม	ผลสัมฤทธิ์/ การเปลี่ยนแปลง
กลุ่มที่ 1 ลุ่มน้ำปิง-แม่กลอง			
บ้านแม่สา นาเลา (โหล่งขอด)	• ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาหนี้สิน/ ต้องการรายได้เพิ่มขึ้น • ความขัดแย้งกับหน่วยงานของรัฐ การบุกกรก ตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ	• นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรม และศึกษาดูงาน ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ • ปรับระบบการปลูกพืชให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี	• รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 69,185 บาท/ครัวเรือน/ปี • รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 49,185 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 245.92 เมื่อเทียบกับรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ • มีการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจ 2 กลุ่ม กลุ่มพึ่งตนเอง 1 กลุ่ม • มีแผนชุมชนและมีผลการดำเนินงานตามแผนชุมชน ร้อยละ 95.24 • มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ราย • มีแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีผลดำเนินงานตามแผนฯ ร้อยละ 100.00 • จัดทำขอบเขตที่ดินรายแปลงแล้ว 59 ครัวเรือน 214 แปลง 1,871.54 ไร่ โดยครัวเรือนที่มีการใช้ประโยชน์แผนที่ดินรายแปลง คิดเป็นร้อยละ 94.92 • เพิ่มพื้นที่สีเขียว 1,270 ไร่ • มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ โรงรวบรวมผลผลิต/บ่อพวง/ ถนนขึ้นโครงการฯ/ ไฟฟ้าพื้นฐาน • เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม ด้านสังคม ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร และด้านทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนจากไม้ผลเกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่า ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดหลังจากการปรับระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างสรุปผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนา 44 กลุ่มบ้าน

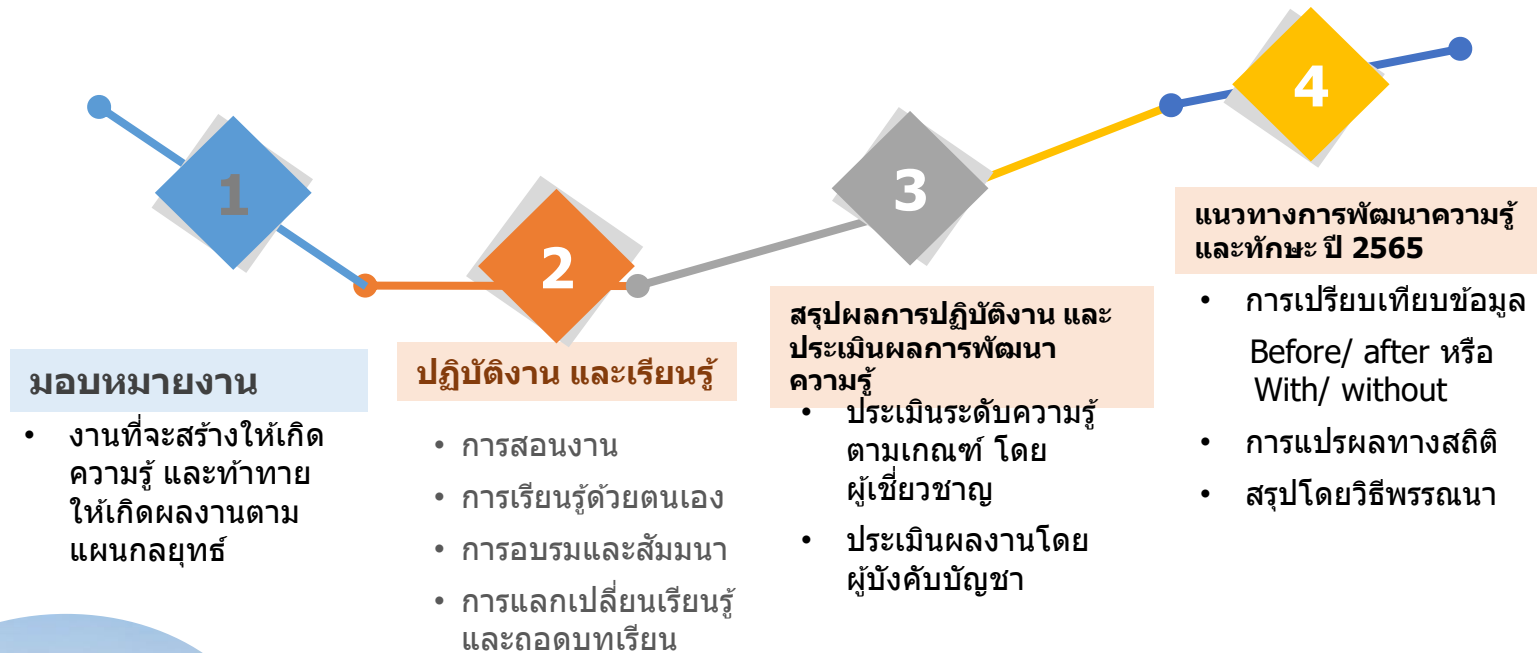
ชื่อพื้นที่ โครงการ พัฒนาพื้นที่ สูงแบบ โครงการ หลวง (ชื่อกลุ่ม บ้าน)	ประเด็นปัญหา	ความรู้/ กระบวนการ/ กิจกรรม	ผลสัมฤทธิ์/ การเปลี่ยนแปลง
กลุ่มที่ 1 ลุ่มน้ำปิง-แม่กลอง			
บ้านแม่คอน (ห้วยเป้า)	• ปัญหาหนี้สิน/ ต้องการรายได้ เพิ่มขึ้น ราคา ผลผลิตตกต่ำ • ขาดการรวมกลุ่ม เข้มแข็งเพื่อพัฒนา ชุมชน/กลุ่มอาชีพ ขาดผู้นำในการ ขับเคลื่อนการ พัฒนา/ผู้นำในการ บริหารจัดการกลุ่ม • การใช้ประโยชน์ ที่ดินไม่เหมาะสม/ ขาดกำหนด ขอบเขตการใช้ ประโยชน์ การใช้ สารเคมีทาง การเกษตรสูง/ ปัญหาสารเคมี ตกค้างให้กระแส เลือด • น้ำเพื่อการเกษตร ไม่เพียงพอ	• การพัฒนาอาชีพ ภาคการเกษตร และนอกภาค เกษตร โดย ได้รับองค์ความรู้ จาก สวพส. ตลอดจนการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ เกษตรกรราย อื่นๆที่ได้ไป ศึกษาดูงานมา และนำไป ประยุกต์ใช้ จน เกิดเปลี่ยนแปลง และยอมรับ	• รายได้เฉลี่ยปัจจุบัน 130,000 บาท/ครัวเรือน/ปี • รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 65,000 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 100.00 เมื่อเทียบกับรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ • มีการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจ 1 กลุ่ม กลุ่ม ฟังตนเอง 5 กลุ่ม • มีแผนชุมชนและมีผลการดำเนินงานตามแผนชุมชน ร้อยละ 73.33 • มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง 16 ราย • มีแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมีผล ดำเนินงานตามแผนฯ ร้อยละ 100.00 • จัดทำขอบเขตที่ดินรายแปลงแล้ว 188 ครัวเรือน 332 แปลง 1,409 ไร่ โดยครัวเรือนที่มีการใช้ประโยชน์แผนที่ดินรายแปลง คิดเป็นร้อยละ 86.17 • เพิ่มพื้นที่สีเขียว 372 ไร่ • มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ระบบส่งน้ำชลประทานเพื่อ การเกษตร • เกษตรกรมีทางเลือกอาชีพที่หลากหลายขึ้น มีช่องทางการตลาด ที่มากขึ้น เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมกลุ่มมีความ เข้มแข็งขึ้น และมีกิจกรรมที่หลากหลายด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่าง

3. โมเดลการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย

การประเมินการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคคลากร

องค์ความรู้และทักษะที่พัฒนา : **การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงรุก** จากระดับ 2 เป็น ระดับ 3

(การบริหารจัดการงานวิจัยอย่างเป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การกำหนดโจทย์ ที่ตรงตามปัญหาและความต้องการของประชาชน การดำเนินการวิจัยที่มี ประสิทธิภาพ การส่งเสริมการนำไปใช้ประโยชน์ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ การนำผลงานวิจัยไปขับเคลื่อนการพัฒนา)

วิธีการพัฒนา : 1. มอบหมายงาน “ประเมินผลสัมฤทธิ์การนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวง

2. ศึกษาด้วยตนเอง และอบรม (การประเมินผลสัมฤทธิ์งานวิจัย โดย วิทยากรจากสถาบันคลังสมองแห่งชาติ)
3. การสอนงาน
- 4 . การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมงาน

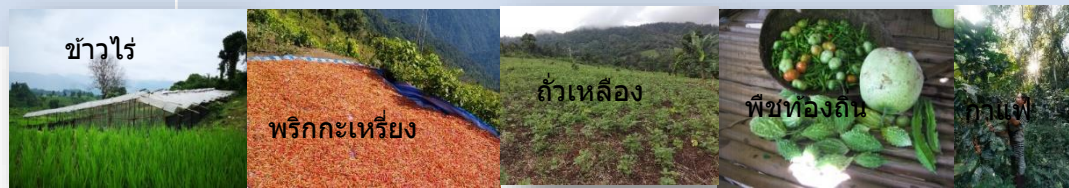
กระบวนการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

การบริหารจัดการงานวิจัยเชิงรุก (การดำเนินงานวิจัยที่ตรงตามปัญหาและความต้องการของชุมชน และมีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า)

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (ก่อน สวพส. เข้าดำเนินการ)

ด้าน	สถานภาพ	ปัญหา
เศรษฐกิจ	- ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ปลูกเพื่อยังชีพ และจำหน่ายให้ศูนย์พักพิงผู้หนีภัยจากการสู้รบ บ้านแม่ลามมา - พืชล้มลุก: ข้าวไร่ ข้าวนา อ้อย ถั่วเหลือง พริกกะเหรี่ยง พืชท้องถิ่นอื่นๆ - พืชยืนต้น: กาแฟ ลิ้นจี่ - รายได้เฉลี่ย: 25,000 บาท/ครัวเรือน/ปี	- ทำไร่นาเพื่อยังชีพ มีรายได้จากการจำหน่าย ผลผลิตทางการเกษตรน้อย - ชนิดพืช/สัตว์ทางเลือกในการประกอบอาชีพสร้างรายได้จำกัด - เกษตรกรขาดความรู้ ทักษะ ในการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช และการจัดการแปลงปลูกที่เหมาะสม - ชนิดพืชที่ปลูกไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด - น้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร (ขาดระบบกระจายน้ำ และการบริหารจัดการ)
สังคมและชุมชน	- ประชากรทั้งหมดเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ยังพูดอ่าน เขียนภาษาไทยได้น้อย - มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 14 แห่ง และ มัธยมศึกษา 1 แห่ง - การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านเลโค๊ะ และ รพ. สบเมย - พื้นที่ห่างไกล ไม่มีไฟฟ้า และสัญญาณโทรศัพท์	- ขาดการรวมกลุ่มในการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านอาชีพ (มีการรวมกลุ่มเฉพาะด้านสวัสดิการทางสังคม) - ความยากลำบากในการติดต่อสื่อสาร
สิ่งแวดล้อม	- พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยมฝั่งขวา ทั้งหมด - พื้นที่มีความลาดชันสูง มีการแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำไร่หมุนเวียน	- การชะล้างพังทลายของดิน ปัญหาดินเสื่อมโทรม - การนกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่หมุนเวียน ทำให้ป่าต้นน้ำเริ่มเสื่อมโทรม - ปัญหาหมอกควันจากการเผาเตรียมพื้นที่ทางการเกษตร - มีการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาพื้นที่

“สร้างความมั่นคงด้านอาหาร ลดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน ปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ครัวเรือนอยู่ร่วมกับป่า”

ด้านเศรษฐกิจ

- เพิ่มผลผลิตข้าว/พื้นที่ (ข้าวไร่ ข้าวนา)
- ส่งเสริมพืช/สัตว์ ทางเลือกให้กับเกษตรกรที่สร้างรายได้ มีตลาดรองรับชัดเจน
- พัฒนามาตรฐานอาหารปลอดภัย : มาตรฐานการเพาะปลูกที่ดี (GAP) ผลผลิตมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด (ตลาดโครงการหลวง ชุมชน ท้องถิ่น)
- พัฒนาต่อยอดพืชท้องถิ่นที่มีศักยภาพ เช่น พริกกะเหรี่ยง นก เพื่อเพิ่มรายได้
- กระจายการพัฒนาด้านอาชีพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่กลุ่มบ้านรับผิดชอบ

ด้านสังคม

- พัฒนาเกษตรกรผู้นำ (Smart farmer) เพื่อเป็นแนวร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา
- พัฒนาสถาบันเกษตรกร ระบบสหกรณ์เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางของการผลิต ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการผลิต การรวบรวมผลผลิต การขนส่ง และการตลาด
- จัดทำแผนชุมชน และขับเคลื่อนแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติ

ด้านสิ่งแวดล้อม

- จัดทำแผนที่รายแปลงที่ชัดเจนและครอบคลุมทั่วครัวเรือน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมอาชีพและดูแลสิ่งแวดล้อม
- ปรับระบบการปลูกพืชให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มพื้นที่สีเขียวจากไม้ผลยืนต้น ไม้ท้องถิ่น
- ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- พัฒนาแหล่งน้ำ/ระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร
- ลดการใช้สารเคมีและการเผาระวังการปนเปื้อนมลพิษในสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์สารเคมีตกค้าง ผลผลิตทกษณิดพืช

การศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหา หรือเสริมศักยภาพของพื้นที่

Development

ขยายผลสู่ความยั่งยืน

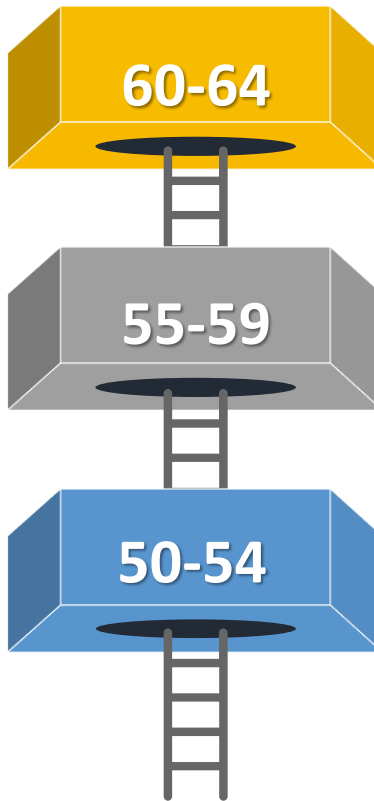
- ปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม/เกื้อกูลกับป่า
- ลดพื้นที่ไร่หมุนเวียน
- กระจายการพัฒนาอาชีพให้ครอบคลุมกลุ่มบ้าน ยกระดับการพัฒนาพื้นที่ ตามระดับการพัฒนา ABCD

ปรับเปลี่ยน

- สร้างความมั่นคงด้านอาหารและรายได้
- ปรับปรุง/ต่อยอดพืชเดิม และพืชทางเลือก: พริก กะเหรี่ยง นก ถั่ว กาแฟ ไม้ผล
- ปรับระบบการเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- พัฒนามาตรฐานอาหารปลอดภัย

เริ่มต้น

- สร้างความมั่นคงด้านอาหาร
- ปรับปรุง/ต่อยอดพืชเดิม: พริกกะเหรี่ยง หนาก พลู พืชไร่ ลิ้นจี่
- หาชนิดพืช/สัตว์ทางเลือกที่เหมาะสมสร้างรายได้: ผัก ไม้ผล ปศุสัตว์
- พัฒนาทักษะความรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร

Research (15 เรื่อง)

- การเพิ่มผลผลิตข้าวนา/ไร่ (ผลิตเมล็ดพันธุ์บริสุทธิ์ การฟื้นฟูดินตามผลการวิเคราะห์ ระบบการปลูกลดการเผา)
- ไม้ผล: ดัชนีเก็บเกี่ยวอะโวคาโด และต้นกล้วยสรวสปลอดโรค
- ทดสอบและสาธิตการปลูกมันเทศญี่ปุ่น
- การเลี้ยงผึ้งโพรงในแปลงกาแฟและอะโวคาโด
- การปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อใช้ประโยชน์และสร้างรายได้
- เทคโนโลยีการปลูก การจัดการ กระบวนการแปรรูปกาแฟคุณภาพ
- ชุมชนคาร์บอนต่ำ

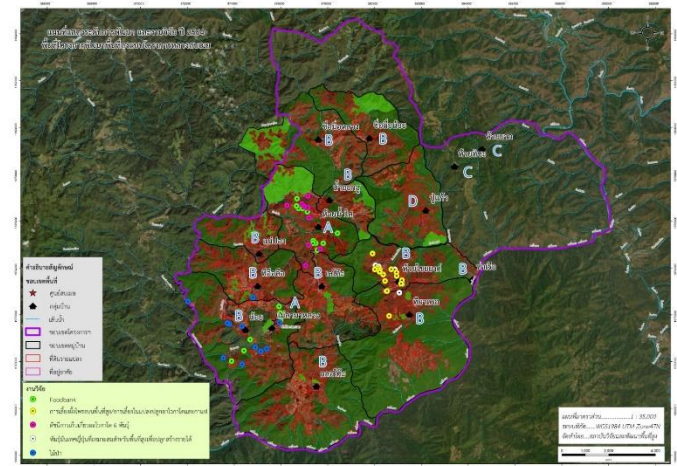
- พริกกะเหรี่ยง (การปลูกภายใต้ระบบการเพาะปลูกที่ดี เครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์ การสร้างมูลค่าเพิ่ม)
- ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพพืชผัก
- ชีวภัณฑ์เกษตรทดแทนการใช้สารเคมีกำจัดโรคพืช (พริกกะเหรี่ยง พืชผัก เสาวรส)
- การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชท้องถิ่นเสริมแหล่งอาหารและรายได้ (นก พลู เนียง)

- การฟื้นฟูดินและการจัดการธาตุอาหารพืช (ข้าวไร่/ข้าวนา พริกกะเหรี่ยง)
- การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งอาหารชุมชน
- การปลูกและการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพริกกะเหรี่ยง
- การทดสอบประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์น้ำในการเพิ่มผลผลิตผักอินทรีย์
- การวิจัยและพัฒนาตลาดชุมชน

กลุ่ม	รายการผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์	จำนวนสมาชิก (ราย/ชุมชน)
ข้าว	1. เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่บริสุทธิ์ด้วยวิธีการปลูกข้าวต้นเดียว/นาน้ำน้อย	11 ราย 2 ชุมชน
	2. เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวข้าวไรและข้าวนา	6 ราย 1 ชุมชน
	3. ระบบการปลูกพืชที่ลดการเผาในแปลงปลูกข้าวไร	3 ราย 1 ชุมชน
	4. การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินในแปลงปลูกข้าวนาด้วยการปลูกพืชหมุนเวียน	6 ราย 2 ชุมชน
พืชผัก	5. วิธีการปลูกและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มคุณภาพพริกกะเหรี่ยง	7 ราย ชุมชน
	6. พันธุ์มันเทศญี่ปุ่นที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูงเพื่อปลูกสร้างรายได้	8 ราย 2 ชุมชน
เสาวรส	7. การปลูกเสาวรสหวานด้วยต้นกล้ำปลอดโรค	17 ราย 5 ชุมชน
อาโวคาโด	8. ดัชนีการเก็บเกี่ยวอะโวคาโด 6 พันธุ์	20 ราย 5 ชุมชน
กาแฟ	9. เทคโนโลยีการปลูกและการผลิตกาแฟอาราบิก้าคุณภาพภายใต้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง	164 ราย 6 ชุมชน
	10. การแปรรูปกาแฟอาราบิก้าคุณภาพ	36 ราย 6 ชุมชน
ชีวภัณฑ์	11. สารชีวภัณฑ์เกษตรและไฟโรโมนสำหรับใช้ในการผลิตพืชเพื่อลดการใช้สารเคมีเกษตร	22 ราย 7 ชุมชน
ผึ้ง	12. การเลี้ยงผึ้งโพรงบนพื้นที่สูง/การเลี้ยงผึ้งในแปลงปลูกอาโวคาโดและกาแฟ	15 ราย 2 ชุมชน
Food bank	13. การปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ (บุก ใ้หมาก พลูเนียง ใ้ผ่ หวาย พริกไทย มะขามป้อม)	34 ราย 4 ชุมชน

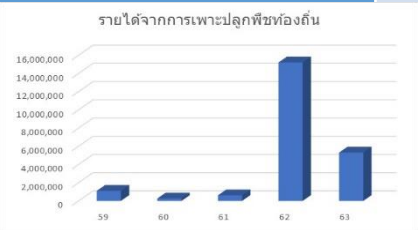
รายการผลงานวิจัยที่นำไปใช้ ประโยชน์ 55-64

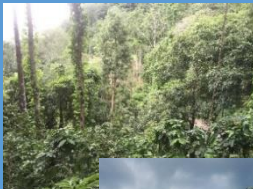
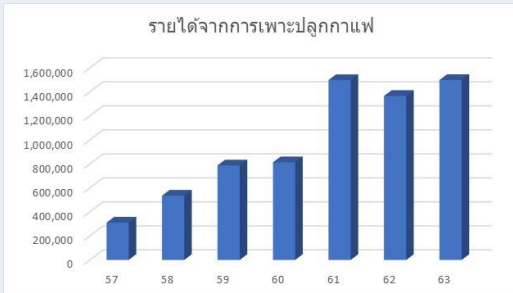

การศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่สนับสนุนการแก้ไข ปัญหาหรือเสริมศักยภาพของพื้นที่

1. Food bank

ผลผลิต (Outputs)	ผลลัพธ์ (Outcomes)		 ผลกระทบ (Impacts)
องค์ความรู้จากงานวิจัย 2555-2559	ผู้ใช้ประโยชน์ (Users)	การเปลี่ยนแปลง (Changes)	
1. การเพาะขยายพันธุ์ การปลูก และการจัดการบุก เนื้อทราย - การผ่าแบ่งหัว การใช้หัวไต้ดิน การใช้ไช่บน ใบ การเพาะเมล็ด - ขนาดหัวไต้ดิน และไช่บน ใบที่เหมาะสมในการปลูก - การจัดการธาตุอาหาร - ระบบการปลูกกับพืชร่วม 2. การเพาะขยายพันธุ์และการปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นเพื่อเสริมแหล่งอาหารและรายได้ เช่น พลู่ หมาก เนียง หวาย ไผ่รวก ตำ ลิงลาว มะขามป้อม และ มะแขว่น	1. เจ้าหน้าที่ฯ สบเมย 2. เกษตรกร 10 กลุ่มบ้าน 185 ราย พื้นที่ปลูกรวม 1,085 ไร่ 3. เกษตรกร 4 กลุ่มบ้าน 34 ราย พื้นที่รวม 36 ไร่ 	- มีชนิดพืชทางเลือกในการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร เพื่อสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ ภายใต้ระบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน - เกษตรกรสามารถเพาะขยายพันธุ์บุกโดยวิธีการแบ่งหัว รวมทั้งการคัดเลือกหัวพันธุ์ไต้ดิน และไช่บนใบ ที่มีขนาดที่เหมาะสม สำหรับนำไปปลูกในฤดูกาลต่อไปได้ - เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากเดิมคือการเก็บหัวบุกจากป่า ปัจจุบัน นำมาเพาะปลูกในพื้นที่เกษตร โดยการปลูกแบบผสมผสาน ร่วมกับกาแฟ ข้าวไร่ ไม้ผล ไม้ป่า (ลดการเก็บหาจากป่า) - ผลผลิตบุกเพิ่มขึ้นจากการจัดการธาตุอาหารที่เหมาะสม 2 เท่า - เกษตรกรสามารถเพาะปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อเสริมแหล่งอาหาร และ การใช้ประโยชน์ในครัวเรือน โดยมีรูปแบบการปลูกแบบผสมผสาน และรูปแบบวนเกษตร	1. ด้านเศรษฐกิจ - เพิ่มความมั่นคงทางอาหาร โดยมีความหลากหลายของพืชท้องถิ่นสำหรับบริโภคและใช้ประโยชน์ เพิ่มขึ้น - สร้างรายได้จากการเพาะปลูกพืชท้องถิ่น ปี 59-63 รวม 22,496,925 บาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 24,321 บาท/ครัวเรือน/ปี 2. สิ่งแวดล้อม - พืชหายากได้รับการฟื้นฟูเพิ่มปริมาณในชุมชน 5 ชนิด จาก 8 ชนิด (ร้อยละ 62.5) - เสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ - ค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของไม้ยืนต้น ในพื้นที่ป่าชุมชน = 2.86 พื้นที่ไร่หมุนเวียน = 2.80 และพื้นที่วนเกษตร = 1.07 - ค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของไม้พื้นล่างในพื้นที่ป่าชุมชน = 3.22 พื้นที่ไร่หมุนเวียน = 2.92 และพื้นที่วนเกษตร = 2.69 3. สังคม - เกิดการรวมกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกพืชท้องถิ่น (Food bank) สมาชิก 34 ราย โดยมีช่องทางจำหน่ายผลผลิตหลักคือศูนย์อพยพบ้านแม่ลามาลอง และตลาดในท้องถิ่น

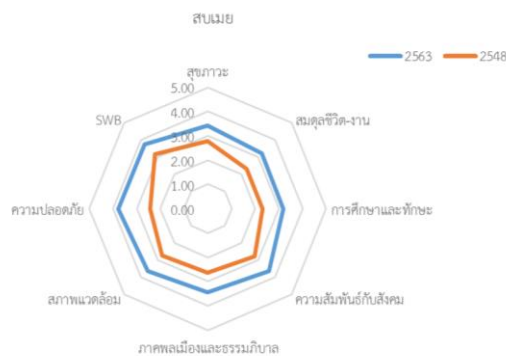

ผลผลิต (Outputs)	ผลลัพธ์ (Outcomes)		ผลกระทบ Impacts) 																	
องค์ความรู้จากงานวิจัย 2555-2559	ผู้ใช้ประโยชน์ (Users)	การเปลี่ยนแปลง (Changes)																		
1. เทคโนโลยีการปลูกและการผลิตกาแฟอาราบิก้าคุณภาพภายใต้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง (การปลูกกาแฟภายใต้สภาพร่มเงา) 2. การตัดแต่งกาแฟเพื่อสร้างลำต้นใหม่ 3. การแปรรูปกาแฟอาราบิก้าเพื่อเพิ่มคุณภาพสร้างรายได้ 	1. เจ้าหน้าที่ฯ สบเมย 2. เกษตรกร 6 กลุ่มบ้าน 164 ราย 454 ไร่ 	- เจ้าหน้าที่ใช้ในการวางแผนส่งเสริมการปลูกกาแฟ ภายใต้สภาพร่มเงาร่วมกับระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งเป็นอาชีพที่เกื้อกูลกับป่า และสอดคล้องกับแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน - เกษตรกรสามารถจัดการแปลงปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของกาแฟ - สามารถแปรรูปกาแฟตั้งแต่การปอก การหมัก การล้างเมือก และการตาก ที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณภาพของกาแฟกะลา - เกษตรกรมีรายได้เสริมจากการปลูกพืชร่วมในระบบการปลูกกาแฟ เช่น หมาก เนียง มะขามป้อม กระถิน	1. ด้านเศรษฐกิจ - เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกและแปรรูปกาแฟ ในปี 57-63 รวม 6,810,505 บาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 32,430 บาท/ครัวเรือน/ปี (เพิ่มมูลค่ากาแฟที่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน) - มีรายได้เสริมจากพืชที่ให้ร่มเงา 2. สิ่งแวดล้อม - เพิ่มพื้นที่สีเขียว ลดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่หมุนเวียน 3. สังคม - เกิดการรวมกลุ่มผู้ปลูกกาแฟ 70 ราย และกลุ่มผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์ 41 ราย - ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม - เกษตรกรผู้ปลูกมีความปลอดภัย/สุขภาพดี																	
		3. ผู้ประกอบการ - บริษัท เขียวสโซ คอฟฟี่ โรสเตอร์ส (ไทยแลนด์) จำกัด - บริษัท ฮิลล์คอฟฟี่	ได้กาแฟที่มีคุณภาพภายใต้การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	รายได้จากการเพาะปลูกกาแฟ <table><tr><th>ปี</th><th>รายได้ (บาท)</th></tr><tr><td>57</td><td>400,000</td></tr><tr><td>58</td><td>600,000</td></tr><tr><td>59</td><td>800,000</td></tr><tr><td>60</td><td>850,000</td></tr><tr><td>61</td><td>1,400,000</td></tr><tr><td>62</td><td>1,300,000</td></tr><tr><td>63</td><td>1,400,000</td></tr></table>	ปี	รายได้ (บาท)	57	400,000	58	600,000	59	800,000	60	850,000	61	1,400,000	62	1,300,000	63	1,400,000
	ปี	รายได้ (บาท)																		
57	400,000																			
58	600,000																			
59	800,000																			
60	850,000																			
61	1,400,000																			
62	1,300,000																			
63	1,400,000																			

ผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สบเมย

การดำเนินงานวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย ตรงตามปัญหาและความต้องการของพื้นที่ และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

- สมาชิกชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น มีความอยู่ดีมีสุข (well being) เพิ่มขึ้นทุกมิติ

ที่มา: โครงการประเมินผลกระทบจากการดำเนินงานของ สวพส. ในพื้นที่โครงการฯ สบเมย (ศดิเพ็ญ และคณะ, 2563)

- ลดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน ลดปัญหาหมอกควันจากการเผาเตรียมพื้นที่
- ค้นพื้นที่ป่า เพิ่มพื้นที่สีเขียว 966 ไร่
- ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มสูงขึ้น

ประเภท	ไม้ต้น	ไม้พื้นล่าง
ป่าชุมชน	2.86	3.22
ไร่หมุนเวียน (ค้นพื้นที่)	2.80	2.92
วนเกษตร	1.07	2.69

- มีชนิดพืชทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ปี 50	ปี 63
25,000 บาท	เฉลี่ย 16 กลุ่มบ้าน: 36,536 บาท (46.14%)
	บ้านห้วยน้ำใส: 48,045 บาท (92.18%)
	บ้านปู่แก้ว: 18,483 บาท (ยังไม่ได้รับการส่งเสริม)

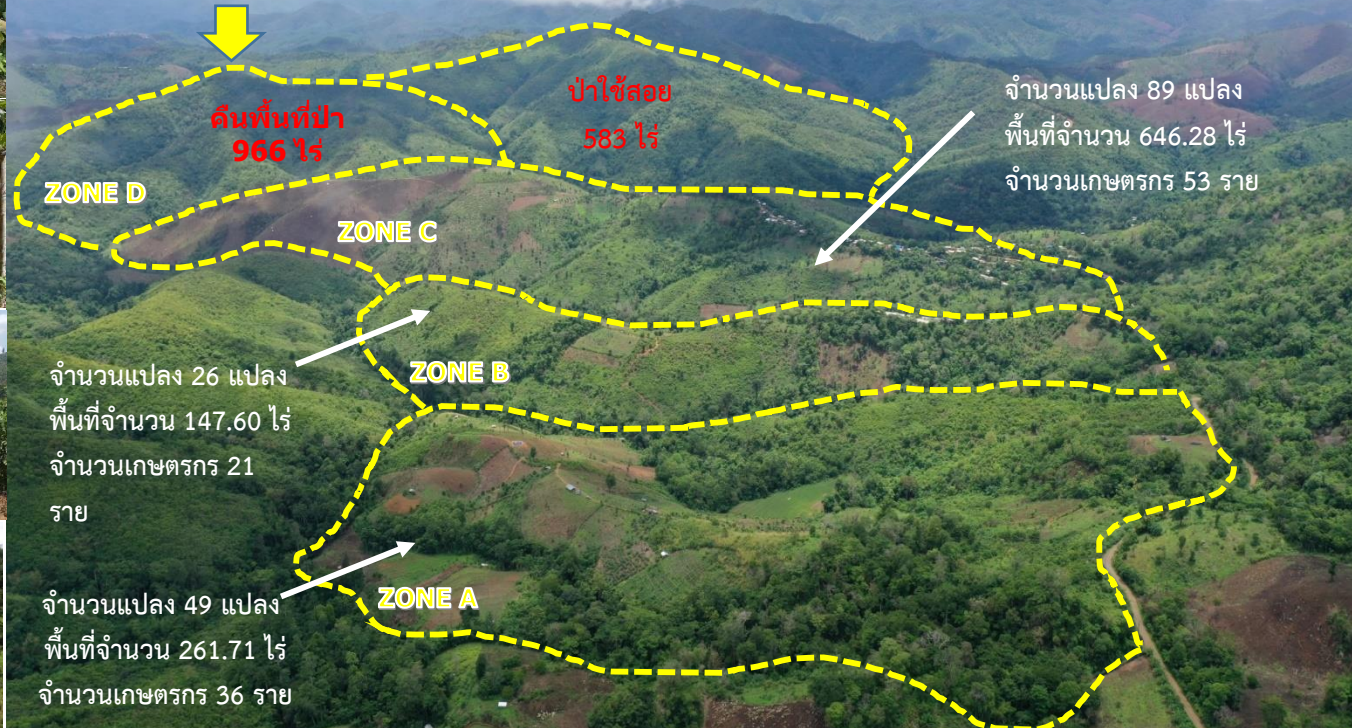

รางวัลเลิศศรี ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น ปี พ.ศ.2563

“คู่วิถีคนอยู่ร่วมกับป่า ลดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน”

บ้านห้วยน้ำใส โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

ผลสัมฤทธิ์: พัฒนาแหล่งน้ำ ส่งเสริมอาชีพสอดคล้องกับวิถีชีวิต พืชทางเลือก พืชประณีต สร้างรายได้ที่เพียงพอ และมั่นคงทางอาหาร ด้วยองค์ความรู้จากงานวิจัยและโครงการหลวง

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานวิจัยและพัฒนา ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสเบเมย ปิงปประมาณ พ.ศ. 2564

จากผลงานสำคัญที่เป็นความสำเร็จของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ชื่อผลงาน “Good Practice of Sustainable Highland Development: People Live in Harmony with Forest” พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยน้ำใส โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสเบเมย อำเภอสเบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถูกบันทึกเป็น SDGs Good Practices โดย สำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Department of Economic and Social Affairs – UN DESA)

ถือเป็นเป็นส่วนหนึ่งของการประมวลผลของสหประชาชาติว่าขณะนี้ทั่วโลกมีแนวทางที่น่าสนใจเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

SDG Good Practices, Success Stories And Lessons Learned in the Implementation of the 2030 Agenda

<https://sdgs.un.org/partnerships/good-practice-sustainable-highland-development-people-live-harmony-forest>

The screenshot shows a webpage titled "Good Practice of Sustainable Highland Development: People Live in Harmony with Forest". It features a header with a landscape image and a navigation bar with "DESCRIPTION", "SDGS & TARGETS", and "FEEDBACK". The main content includes an "Intro" section with text about forest encroachment, a "Description" section with bullet points, and a "Contribution to SDG Implementation" section. On the right, there is a sidebar with the "SDG GOOD PRACTICES" logo, the organization name "Highland Research and Development Institute (Public Organization)", the SDGs 15 and 13 icons, and the country "Thailand".

Good Practice of Sustainable Highland Development: People Live in Harmony with Forest

DESCRIPTION | **SDGS & TARGETS** | **FEEDBACK**

Intro
Forest encroachment for agricultural purposes has long been a serious problem in Thailand, resulting in major conflicts between government and private, especially ethnic minorities who lack knowledge and opportunity. Highland Research and Development Institute (HRDI) has launched the Good Practice of Sustainable Highland Development Project using the People's Livelihood System in the New Land Village, New Land, New Product with 100 Farmers. The practice concept derives from the understanding of Karen's traditional shifting cultivation. The "Land-Living-Innovator" has been implemented in the New Land Village in zone A, B and C, while zone D has been left to be reclaimed by natural forces.

Description
The objectives of this practice are as follows: 1) To make highland community development role model for "People Live in Harmony with Forest", including shifting cultivation, restoring forests and increasing highland biodiversity with proper land-use planning for sufficient food and income generation from environmental friendly system. Full participation of expert agencies and local community. 2) To apply appropriate knowledge to solve the problems, establishing the three principles of the Sustainable Learning Philosophy (SLP): understanding, innovation and self-learning, as well as enhancing open, transparent and accountable government data approaches through digital transformation so that the village will be able to cope with any changes.

Contribution to SDG Implementation
Goal 15 to reduce shifting cultivation, restore forests and increase highland biodiversity. Goal 13 to

SDG GOOD PRACTICES
This initiative belongs to SDG Good Practices

Organization/Entity
Highland Research and Development Institute (Public Organization)

SDGs
15 13

Countries
Thailand

ถอดบทเรียนและข้อเสนอแนะในด้านการวิจัย

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ

- การเลือกโจทย์วิจัยที่ตรงตามปัญหาและความต้องการของชุมชน
- วัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานวิจัยที่เป็นรูปธรรม
- นักพัฒนาและผู้นำชุมชนในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
- การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย นักพัฒนา และเกษตรกร และหน่วยงานร่วมบูรณาการ
- การติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และใช้ช่องทางที่หลากหลาย

เป้าหมายและงานวิจัยในพื้นที่ต้องการในระยะต่อไป

- การหาไม้ผลทางเลือกชนิดใหม่ๆ หรือพันธุ์ใหม่ของไม้ผลที่ส่งเสริมอยู่เดิม เช่น เสาวรสหวาน
- การป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่สำคัญ ของพืชเศรษฐกิจของพื้นที่ เช่น พริกกระเหรียง และฟักทองญี่ปุ่น ด้วยชีวภัณฑ์
- การวิจัยพืชหลังนาที่เหมาะสม และมีตลาด
- การศึกษาบทบาทของสถาบันเกษตรกรต่อการยกระดับการพัฒนาของชุมชน
- การศึกษาโอกาสด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- การประเมินมูลค่าด้านสิ่งแวดล้อม และการกักเก็บคาร์บอนในระบบเกษตรและป่าไม้

ผลการประเมิน : พิจารณาจากรายงานผลการพัฒนาตนเองและผลงานที่มอบหมาย/การถ่ายทอดความรู้ โดยเกณฑ์คะแนนประเมิน 1 2 และ3 (ผ่านการประเมินทุกด้านที่ระดับคะแนน 2 ขึ้นไป)

ความรู้			พฤติกรรมการพัฒนาตนเอง			การถ่ายทอดความรู้			ผลการประเมิน
การมีแหล่งอ้างอิง	การนำความรู้มาใช้ในผลงาน	การถอดบทเรียนความรู้	การส่งตรงตรงเวลา	ได้ผลลัพธ์ตามแผนที่กำหนดไว้	การปรับตัวเพื่อการพัฒนา	ความถูกต้องของเนื้อหา	ความครบถ้วนของเนื้อหา	ความเข้าใจของผู้ฟัง	
3	3	2	3	3	3	2.92	2.92	2.92	ผ่าน

**จบการนำเสนอ
ขอบคุณมากครับ**